

BIAŁA KSIĘGA: Polska na drodze zrównoważonego rozwoju – rekomendacje Rady Biznesowej przy PRECOP

Global Compact
Network Poland

Know-How Hub
Centrum Transferu Wiedzy

**GRUPA
PTWP**

PRECOP

1-2 PAŹDZIERNIKA 2025

BIAŁA KSIĘGA: Polska na drodze zrównoważonego rozwoju – rekomendacje Rady Biznesowej przy PRECOP

Global Compact
Network Poland

Know-How Hub
Centrum Transferu Wiedzy

GRUPA
PTWP

NASZA MISJA:
**MOBILIZOWANIE
GŁÓBALNEGO RUCHU
ZRÓWNOWAŻONYCH
FIRM I INTERESARIUSZY,
ABY STWORZYĆ
BEZPIECZNY,
SPRAWIEDLIWY
I PRZYJAZNY
DLA CZŁOWIEKA ŚWIAT,
DO KTÓREGO WSZYSCY
DĄŻYMY**

25

Uniting Business for a Better World

10 ZASAD UNITED NATIONS GLOBAL COMPACT

PRAWA CZŁOWIEKA

- 1 Przestrzegać i wspierać ochronę międzynarodowo uznanych praw człowieka
- 2 Eliminować wszelkie przypadki łamania praw człowieka przez firmę

PRACA

- 3 Popierać wolność zrzeszania się i w praktyce uznawać prawo do zbiorowych negocjacji
- 4 Wspierać eliminację wszelkich form niewolnictwa i pracy przymusowej
- 5 Przyczyniać się do faktycznego zniesienia pracy dzieci
- 6 Przeciwdziałać dyskryminacji w sferze zatrudnienia

ŚRODOWISKO

- 7 Wspierać zapobiegawcze podejście do problemów środowiska naturalnego
- 8 Podejmować inicjatywy propagujące większą odpowiedzialność środowiskową
- 9 Wspierać rozwój i upowszechnianie technologii przyjaznych środowisku

DZIAŁANIA ANTYKORUPCYJNE

- 10 Przeciwdziałać korupcji we wszystkich jej formach, w tym łapówkarstwu i wymuszeniom

“

Wszyscy zdajemy sobie sprawę z przeszkód, które napotkaliśmy na drodze w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs). To zderzenie z rzeczywistością podkreśliło potrzebę, aby wszyscy interesariusze – biznes, rządy, społeczeństwo obywatelskie i Organizacja Narodów Zjednoczonych – pracowali razem, ciężiej i mądrzej.

Sanda Ojiambo

Assistant Secretary-General of the United Nations Global Compact, CEO & Executive Director UN Global Compact

Źródło: 2024 doroczny list do członków/iń UN Global Compact.

”

Wojciech Kuśpik
Prezes zarządu
Grupy PTWP

Kamil Wyszkowski
Przedstawiciel Krajowy
| Dyrektor Wykonawczy
UN Global Compact
Network Poland

Wstęp

Szanowni Państwo,

Oddajemy w Państwa ręce kolejną edycję Białej Księgi, przygotowaną przez Radę Biznesową przy PRECOP przy konferencji klimatycznej PRECOP, organizowanej 1 i 2 października 2025 r. w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach. To dokument, który gromadzi głos kilkudziesięciu firm i instytucji – partnerów gotowych współpracować z administracją publiczną, by wspólnie wypracować stabilne i ambitne ramy dla transformacji gospodarczej Polski w kierunku neutralności klimatycznej.

Rok 2025 pokazuje wyraźnie, że wyzwaniem nie jest już tylko skala regulacji, lecz przede wszystkim jakość procesu ich tworzenia. Brak koordynacji między resortami, ograniczone konsultacje i inflacja i coraz niższa jakość stanowionego prawa osłabiają inwestycje i zaufanie. Dlatego tak ważne jest, aby dialog między rządem, biznesem i społeczeństwem obywatelskim wyszedł poza ramy raportów i spotkań ad hoc, a przybrał formę trwałego dialogu opartego na długofalowych strategiach i celach. Właśnie w tym celu powołujemy w ramach UN Global Compact Network Poland Radę ds. Zrównoważonego Rozwoju, która będzie miejscem wskazywania celów i procesów strategicznych, które należy wyjąć poza bieżący spór polityczny.

Oprócz diagnozy wyzwań Biała Księga przedstawia przede wszystkim kierunki rozwiązań. Rekomendacje Rady Biznesowej dotyczą obszarów, w których biznes najpilniej potrzebuje współpracy z administracją nad wspólnymi rozwiązaniami: procesu legislacyjnego i koordynacji regulacji, przyspieszenia rozwoju zielonej i bezpiecznej energii, zagospodarowania nadwyżki dwutlenku węgla dzięki technologiom CCS/CCU, zrównoważonej gospodarki odpadami, budynków odpornych na temperaturę i przyjaznych mieszkańcom, bioróżnorodności, zrównoważonego finansowania, a także edukacji: zarówno budowaniu poparcia społecznego dla polityk rozwojowych, jak i rozwoju kompetencji niezbędnych dla zielonej transformacji.

Każda z tych sekcji jest głosem praktyki – doświadczeń przedsiębiorstw, które na co dzień zmagają się z konsekwencjami jakości prawa i które wiedzą, jak istotna jest przewidywalność w inwestycjach i współpraca w wyznaczaniu kierunków rozwoju. Niniejsza publikacja nie jest więc tylko zestawem postulatów. Jest deklaracją gotowości biznesu do realnej współpracy z państwem w tworzeniu rozwiązań, które będą wspierać konkurencyjność gospodarki, bezpieczeństwo energetyczne i ochronę klimatu.

Mamy nadzieję, że ta Biała Księga będzie czytana jako zaproszenie – do konsekwentnego budowania partnerskich mechanizmów dialogu i do wspólnego definiowania przyszłości Polski w drodze do neutralności klimatycznej opartej na zrównoważonym rozwoju.

Wojciech Kuśpik

Kamil Wyszkowski

Spis treści

Kamil Wyszowski,

Przedstawiciel i Dyrektor Wykonawczy UN Global Compact Network Poland

Wojciech Kuśpik

Prezes zarządu Grupy PTWP

Wstęp.....9

Podsumowanie.....12

I. W drodze do lepszego stanowienia prawa

1. Kluczowe regulacje – doświadczenia polskie.....	15
2. Platforma stałego dialogu – Niemiecka Rada ds. Zrównoważonego Rozwoju.....	19
3. Modelowa transpozycja – doświadczenia irlandzkie.....	21
4. Jak wspólnie tworzyć strategiczne dokumenty – Walońska Strategia Renowacji Budynków.....	22

II. Rekomendacje Rady Biznesowej przy PRECOP

1. Proces legislacyjny i koordynacja regulacji.....	26
2. Transformacja energetyczna i zarządzanie energią.....	27
3. Carbon Capture and Storage (CCS)/Carbon Capture and Usage (CCU).....	30
4. Zrównoważona gospodarka odpadami.....	32
5. Zarządzanie budynkami i infrastrukturą.....	35
6. Bioróżnorodność i ochrona przyrody.....	36
7. Zrównoważone finansowanie.....	38
8. Edukacja i świadomość społeczna.....	42
9. Luka talentów dla transformacji energetycznej.....	43

PODSUMOWANIE

Niniejsza Biała Księga stanowi wezwanie do stałego dialogu i zacieśnionej współpracy między sektorem publicznym a prywatnym w Polsce, mającej na celu przyspieszenie osiągania celów zrównoważonego rozwoju, w tym krajowych celów klimatycznych. Dokument ten jest głosem firm i instytucji zrzeszonych w Radzie Biznesowej przy PRECOP, które od lat konsekwentnie wskazują na potrzebę lepszego stanowienia prawa – bardziej włączającego, przejrzystego i skoordynowanego. Obecne procesy legislacyjne w Polsce borykają się z problemami systemowymi, takimi jak niedostateczny czas na konsultacje, ograniczona współpraca z interesariuszami, brak koordynacji międzyresortowej oraz niepewność regulacyjna i podatkowa, co negatywnie wpływa na zaufanie do strony publicznej i realnie utrudnia prowadzenie biznesu w Polsce oraz inwestycje w zielone rozwiązania. Co więcej dezinformacja dotycząca tematyki zrównoważonego rozwoju stanowi zagrożenie dla Polski – nie tylko przez niezrealizowanie założonych celów, ale opóźnienie w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego, zagrożenie dla konkurencyjności krajowego przemysłu czy zbyt duże uzależnienie od importowanych surowców (w tym metali szlachetnych lub metali ziem rzadkich), które z powodzeniem można odzyskiwać z różnorodnych odpadów. Niniejsza Biała Księga jest wezwaniem do współpracy, która przyniesie korzyści zarówno dla Polski, obywateli oraz biznesu.

Biała Księga prezentuje dobre praktyki z wybranych krajów Unii Europejskiej jako inspirację dla władz RP. Obejmują one m.in. rozwiązania instytucjonalne wspierające dialog i koordynację (Niemcy), modelowe podejście do wdrażania przepisów z naciskiem na edukację i partycypację (Irlandia) oraz włączające tworzenie strategii w oparciu o szeroką współpracę interesariuszy (Walonia). Zostały przedstawione jako przykłady godne naśladowania, ponieważ pokazują, jak dobrze przemyślane procesy budują trwałe zaufanie międzysektorowe i wspierają poczucie wspólnotowości w realizacji celów publicznych. Adaptacja takich rozwiązań może pomóc Polsce wzmocnić przewidywalność prawa, podnieść jego jakość i zwiększyć akceptację społeczną dla podejmowanych działań.

Biała Księga zawiera też rekomendacje 8 kluczowych obszarów, w których przedsiębiorstwa zrzeszone w Radzie Biznesowej przy PRECOP widzą największą potrzebę wsparcia ze strony administracji państwowej w drodze do zmniejszania swojego śladu środowiskowego:

- **Proces legislacyjny i koordynacja regulacji:** Postuluje się ujednolicenie i cyfryzację procesu tworzenia prawa (model „one-stop-shop”), zwiększenie udziału społeczeństwa i ekspertów, większą stabilność, jasność i spójność przepisów, wprowadzenie oceny wpływu klimatycznego (Climate Impact Assessment) oraz koordynację międzysektorową.
- **Transformacja energetyczna i zarządzanie energią:** Rekomendacje obejmują przyjęcie jasnej, długoterminowej strategii dekarbonizacji niezależnej od cykli politycznych, ułatwienia regulacyjne dla OZE i infrastruktury sieciowej, elastyczność systemów wsparcia (w tym zwiększenie

finansowania innowacji) oraz reformę rynku mocy premiującą zasoby niskoemisyjne. Podkreśla się również wykorzystanie środków z EU ETS i instrumentów finansowych dla technologii wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS/CCU).

- **Zrównoważona gospodarka odpadami:** Kluczowe jest ograniczenie odpadów zgodnie z hierarchią 6R (*Rethink* (przemysł), *Refuse* (odmów), *Reduce* (ogranicz), *Reuse* (użyj ponownie), *Repair* (napraw), *Recycle* (przetwórz)), wdrożenie regulacji w duchu rozporządzenia Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR), wspieranie gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ) poprzez ekoprojektowanie, cyfrowe paszporty produktów i rozszerzoną odpowiedzialność producenta (EPR). Rekomenduje się także testowanie innowacyjnych rozwiązań, takich jak indeks naprawialności, niższy VAT na naprawy oraz węzły re-use/repair.
- **Bioróżnorodność i ochrona przyrody:** Postuluje się wprowadzenie przepisów sprzyjających ochronie lasów, torfowisk, rolnictwa regeneratywnego, zaostrożenie kar za niszczenie przyrody, a także dodatkowe uprawnienia dla Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ).
- **Zrównoważone finansowanie:** Rekomendacje dotyczą uproszczenia dostępu do gwarancji publicznych, wprowadzenia ulg podatkowych dla innowacji, warunkowania dostępu do publicznego finansowania zgodnością z celami klimatycznymi, rozwoju preferencyjnych warunków finansowania dekarbonizacji, standaryzacji interpretacji Taksonomii UE oraz zapobiegania greenwashingowi.
- **Zarządzanie budynkami i infrastrukturą:** Kluczowe jest zdefiniowanie krajowego systemu klas energetycznych budynków, ujednolicenie definicji, wspieranie cyfryzacji i monitoringu, realne terminy wdrożenia dyrektywy EPBD z wykorzystaniem derogacji, zwiększenie dostępności dotacji i kredytów na modernizację oraz zielone zamówienia publiczne.
- **Edukacja i świadomość społeczna:** Należy włączyć edukację klimatyczną do podstawy programowej na wszystkich etapach edukacji, zwiększyć rolę krytycznego myślenia, wprowadzić obowiązek przeciwdziałania dezinformacji klimatycznej dla nadawców oraz promować zielone rozwiązania i innowacje.
- **Luka talentów:** Konieczne jest wzmocnienie podstawowych umiejętności, rozwój modułowego systemu zdobywania kwalifikacji, systemowe monitorowanie i prognozowanie potrzebnych kompetencji, stabilne finansowanie edukacji dla transformacji, trwałe partnerstwa edukacji z biznesem oraz rozwój ścieżek „Green STEM”.

Środowisko biznesowe wyraża głęboką nadzieję, że strona rządowa podejmie refleksję nad przedstawionymi rekomendacjami i otworzy się na szerszej zakrojonej współpracy. Wyraża też przekonanie, że jedynie poprzez wspólne działania, oparte na wzajemnym zaufaniu, możliwe jest osiągnięcie wspólnego celu – dynamicznie rozwijającej się Polski, której rozwój będzie zrównoważony i odpowiedzialny, tak aby kolejne pokolenia mogły korzystać z owoców naszych działań, a nie zmagać się ze skutkami obecnych zaniedbań.

I W drodze do lepszego stanowienia prawa

1. Kluczowe regulacje – doświadczenia polskie

Proces tworzenia i wdrażania regulacji z zakresu zrównoważonego rozwoju w Polsce ujawnia szereg trudności, które wpływają na efektywność implementacji nowych przepisów, a przez to na dążenie biznesu do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. Wiele z tych problemów, prowadzących do niezadowolającej jakości procesu stanowienia prawa, dotyczy niedostatecznego czasu na konsultacje i ograniczonej współpracy z interesariuszami (np. w przypadku wielokrotnie przesuwanego i oprotestowanego systemu kaucyjnego) oraz braku koordynacji działań między resortami – tu koronnym przykładem jest niejasny podział odpowiedzialności za transformację energetyczną: odpowiedzialność za regulacje OZE pozostała w Ministerstwie Klimatu mimo powołania oddzielnego Ministerstwa Energii. W debacie o lepszym stanowieniu prawa coraz częściej wybrzmiewa głos firm i organizacji społecznych, domagających się bardziej przejrzystych, partycypacyjnych i skoordynowanych procesów legislacyjnych. Ich brak ogranicza zaufanie do strony publicznej i realnie wpływa na prowadzenie biznesu w Polsce. Potwierdzają to dane. W raporcie Banku Światowego *The Green Transformation in Poland*, najczęściej wymienianą (8 na 10 firm) barierą w inwestycjach klimatycznych jest niepewność regulacyjna i podatkowa. Autorzy raportu odwołują się także do niestabilności otoczenia politycznego i ograniczonej wiarygodności jako przyczyn negatywnie wpływających na inwestycje w zielone rozwiązania. Innym miernikiem niskiej jakości stanowienia prawa w Polsce może być fakt, że jedynie 14% badanych przedsiębiorstw jest odpowiednio przygotowanych do raportowania ESG (*Environmental, Social, Governance*)¹. Zgodnie z raportem Europejskiego Naukowego Komitetu Doradczego ds. Zmiany Klimatu (2024) wiele państw członkowskich – w tym Polska – nie ustanowiło stałych, wielopoziomowych platform dialogu oraz nie przeprowadziło pełnych konsultacji publicznych w sprawie swoich Krajowych Planów Energetyczno-Klimatycznych, co pogłębia lukę we wdrażaniu i wpływa negatywnie na jakość procesu stanowienia prawa.

Polska aktywnie wdraża szereg unijnych przepisów dotyczących zrównoważonego rozwoju, które mają kluczowe znaczenie dla transformacji gospodarki. Każda z regulacji wprowadza nowe obowiązki dla przedsiębiorstw, a jakość procesu ich transpozycji wpływa bezpośrednio na to, jak firmy mogą się do nich dostosować.

Dyrektywa o raportowaniu zrównoważonego rozwoju (**Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD**) została w Polsce wdrożona z pewnym opóźnieniem względem terminu unijnego, uchwalona pod koniec 2024 roku i opublikowana 17 grudnia 2024 roku. Szybkie tempo wdrażania dyrektywy uniemożliwiło firmom i audytorom budowanie niezbędnych kompetencji, co budzi poważne obawy o dostępność audytorów uprawnionych do atestacji sprawozdawczości ESG, gdyż liczba czynnych biegłych rewidentów w Polsce jest szacunkowo mniejsza niż liczba firm objętych raportowaniem CSRD. Ponadto tłumaczenie standardów ESRS (*European Sustainability Reporting Standards*) jest w wielu przypadkach niezrozumiałe, brakuje konkretnych metodyk lub odwołań do standardów przy ujawnieniach, co prowadzi do nadmiernego odwoływania się do innych dokumentów. Oprócz tego polskie prawo o firmach audytorskich w kontekście CSRD jest bardziej restrykcyjne niż wymogi unijne (np. „biała lista” usług dozwolonych zamiast „czarnej listy” usług zabronionych jak w Unii Europejskiej), co dodatkowo utrudnia znalezienie wystarczającej liczby audytorów i wymaga dłuższego czasu na adaptację przez biznes. Ministerstwo Finansów prowadziło dialog z rynkiem poprzez publiczne konsultacje i publikacje objaśniające, a finalna ustawa wprowadziła stopniowe rozszerzanie obowiązku raportowania. Należy

¹ Polish companies not prepared for ESG reporting obligations, Crowe, 12.12.2024, <https://www.crowe.com/global/insights/polish-companies-not-prepared-for-esg-reporting-obligations>.

również wskazać, że firmy audytorskie mierzące się z brakami kadry przygotowanej odpowiednio do audytowania standardów ESG, rekrutują w przyspieszonym tempie ze znacznie krótszą ścieżką przygotowania i weryfikacji. W efekcie zauważono, że rekomendacje audytorów ESG bywają nieracjonalne, niepragmatyczne i w oderwaniu od ducha prawa jakie powstało w Unii Europejskiej. Tym samym, firmy realizując wymogi, w gruncie rzeczy sprowadzają na siebie więcej problemów, co w konsekwencji wpływa na odbiór i racjonalność wdrażanych zmian w prawie.

W przypadku **Taksonomii UE** (rozporządzenie 2020/852), która bezpośrednio obowiązuje w państwach członkowskich i definiuje kryteria uznania działalności gospodarczej za zrównoważoną środowiskowo, Polska wdrożyła dobre praktyki wspierające interpretację przepisów. Ministerstwo Rozwoju i Technologii prowadzi Grupę Roboczą ds. Taksonomii UE, funkcjonującą przy Platformie Zrównoważonych Finansów, która przygotowała poradniki i FAQ oraz stworzyła mechanizmy zadawania pytań przez interesariuszy. To pozytywny przykład dialogu operacyjnego.

W zakresie **Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta (ROP)** za odpady opakowaniowe Polska częściowo wdrożyła ROP ustawą z 13 lipca 2023 roku, jednak pełny, docelowy model jest nadal w trakcie opracowywania, z planami na uchwalenie kompleksowej ustawy w 2025 roku. Proces legislacyjny był długotrwały i kontrowersyjny. We wrześniu 2021 roku sześć organizacji reprezentujących producentów opakowań wystosowało stanowisko krytykujące projekt Ministerstwa Klimatu i Środowiska, domagając się jego napisania od nowa. Mimo formalnych konsultacji postulaty biznesu często nie były przyjmowane, co w przypadku ROP doprowadziło do konieczności rozpoczynania prac legislacyjnych praktycznie od początku. Kontrowersje wciąż trwają – najnowszy projekt Ministerstwa zakłada w praktyce znacjonalizowanie systemu ROP. Krytycy wskazują, że taki model może zwiększyć administracyjne i finansowe obciążenia dla firm, a środki zebrane na gospodarowanie odpadami mogą trafić do budżetu państwa zamiast być inwestowane w realny recykling i segregację odpadów.

Transpozycja dyrektywy ws charakterystyki energetycznej budynków (**Energy Performance of Buildings Directive – EPBD**) – jest przewidziana do 2026 roku. Obecnie trwają prace nad stworzeniem Krajowego Planu Renowacji Budynków, który został poddany prekonsultacjom, choć na dzień 31 lipca 2025 raport z tych prekonsultacji nie został jeszcze opublikowany na stronie Ministerstwa Rozwoju i Technologii. W obszarze EPBD widoczna jest współpraca, gdzie konsultacje publiczne projektów ustaw i rozporządzeń stały się rutyną. Mając na uwadze konieczność przyjęcia Planu do końca 2025 roku, proces jego konsultacji jest zagrożony szybkim tempem i presją terminu jego przyjęcia.

Powyższe przykłady wskazują, że problemy w procesie wdrażania regulacji w Polsce mają charakter systemowy: dialog z interesariuszami często odbywa się *ad hoc*, brakuje czasu na konsultacje, a współpraca międzyresortowa jest niewystarczająca. To prowadzi do niskiej jakości legislacji, chaosu informacyjnego i zniechęcenia po stronie biznesu. Każda z omawianych regulacji pokazuje, że nie tylko prawo samo w sobie, ale i jakość procesu jego tworzenia ma zasadnicze znaczenie dla skutecznej transformacji. Europejski Komitet Doradczy zwraca uwagę na cztery typy problemów ograniczających skuteczność regulacji klimatycznych: luki w polityce (brak strategii), luki we wdrażaniu (nieskuteczna realizacja), luki w ambicjach (mało dalekosiężne cele) oraz niespójności między aktami prawnymi. Wiele z tych luk występuje także w Polsce, co potwierdzają przykłady CSRD, ROP czy EPBD.

By odpowiedzieć na te wyzwania, rekomendujemy:

- a. Budowę wieloletniej strategii zrównoważonego rozwoju**, która rozwija się w spójne polityki sektorowe i tematyczne, łączące cele strategiczne z miarami sukcesu, harmonogramami realizacji, ramami finansowymi i wyznaczeniem podmiotów odpowiedzialnych;
 - b. Wypracowanie powyższych strategii i planów operacyjnych w szerokim dialogu społecznym**, budującym długoterminowe poparcie dla kierunku niezależnie od sporu politycznego;
 - c. Instytucjonalizację dialogu poprzez utworzenie Rady ds. Zrównoważonego Rozwoju**, jako eksperckiego i reprezentatywnego społecznie podmiotu wspierającego administrację w ocenie realizacji założeń zrównoważonego rozwoju i niezbędnych korektach. Rada w swoich obowiązkach miałaby następujące zadania:
 - obowiązkowe rozpatrywanie wpływu zmian regulacyjnych traktujących o zrównoważonym rozwoju na Polskę,
 - rekomendowanie implementacji prawa z poziomu unijnego do krajowego przy zachowaniu ducha prawa oraz warunków polskich, w jakich prawo to będzie obowiązywało,
 - rozpatrywanie zgłoszonych przez rząd propozycji wdrożenia rozwiązań zrównoważonego rozwoju do porządku krajowego z poszanowaniem potrzeb społeczeństwa, biznesu, organizacji pozarządowych oraz rządu RP,
 - organizacja dialogu społecznego pomiędzy społeczeństwem, nauką, biznesem i rządem w zakresie najtrudniejszych zmian,
 - agregowanie i porządkowanie głosów różnorodnych środowisk, a także ocenianie i rekomendowanie rozwiązań dla rządu w oparciu o zgłoszone postulaty przy nadrzędnym celu, jakim jest ochrona długoterminowych celów i korzyści społeczeństwa polskiego;
 - d. Każdorazowe wpisywanie nowych regulacji unijnych i krajowych w powyższe strategiczne ramy;**
 - e. Przestrzeganie dobrych praktyk dot. konsultacji społecznych nowego prawodawstwa**, w tym wystarczającej długości trwania konsultacji;
 - f. Uwzględnianie w ocenie nowych regulacji czasu niezbędnego na ich wdrożenie oraz rozważenie środków łagodzących potencjalny negatywny wpływ na konkurencyjność przedsiębiorstw.**
-

W kolejnej części Białej Księgi przedstawiono przykłady dobrych praktyk, które inne kraje Unii Europejskiej stosują by odpowiedzieć na powyższe wyzwania:

- **Niemcy:**

Dojrzałe, sformalizowane fora dialogu, takie jak Niemiecka Rada ds. Zrównoważonego Rozwoju czy Komitet Sekretarzy Stanu ds. Zrównoważonego Rozwoju, zapewniają przewidywalność procesu stanowienia prawa, lepszą koordynację między resortami oraz stały dopływ wiedzy eksperckiej. Dzięki takim inicjatywom, jak stworzenie ram raportowania dla miast i gmin, RNE wspiera wprowadzanie polityk zrównoważonego rozwoju, a jej działalność pełni rolę „zewnętrznego strażnika” realizacji celów klimatycznych i społecznych.

- **Irlandia:**

Przy wdrażaniu dyrektywy CSRD postawiła na stały dialog i edukację. Prawo konsultowano z ponad 30 organizacjami, z góry planując ten proces jako iteracyjny – część kwestii celowo pozostawiono do dopasowania po wstępnych doświadczeniach z wdrożenia. Edukowano poprzez otwarte webinaria i publikując praktyczne materiały edukacyjne.

- **Belgia:**

Walońska strategia renowacji budynków opiera się na wielostopniowym procesie konsultacji z ponad 150 interesariuszami, zapewniając głęboką inkluzyjność. Wypracowywane narzędzia są testowane w ramach pilotaży, co pozwala na wczesne wykrywanie problemów i udoskonalanie rozwiązań. Dodatkowo punkty „one-stop-shop” oferują obywatelom kompleksowe wsparcie doradcze i administracyjne. Tak rozbudowane podejście do strategicznej zmiany ułatwia dopasowanie strategii do lokalnych potrzeb, budowę akceptacji społecznej oraz elastyczne reagowanie na zmieniające się warunki.

Autorzy Białej Księgi przedstawiają dobre praktyki z nadzieją na zainspirowanie władz RP do nieustającej poprawy w zakresie stanowienia prawa i budowaniu zaufania między sektorem publicznym a prywatnym.

2. Platforma stałego dialogu – Niemiecka Rada ds. Zrównoważonego Rozwoju

Rada ds. Zrównoważonego Rozwoju (*Rat für Nachhaltige Entwicklung*, RNE) jest niezależnym organem doradczym powołanym przez rząd federalny Niemiec już w 2001 roku. Jej głównym zadaniem jest doradzanie rządowi we wszystkich kwestiach związanych z polityką zrównoważonego rozwoju.

W skład Rady wchodzi 15 osób, w tym przedstawiciele różnych sektorów, m.in. społeczeństwa obywatelskiego, biznesu, nauki, środowisk samorządowych, związków zawodowych czy instytucji religijnych. Regulamin pracy RNE dopuszcza powoływanie do prac Rady także dodatkowych ekspertów/-ek (bez prawa głosu) na czas określony, za zgodą rządu, jeżeli wymaga tego realizacja konkretnych projektów.

Głównym celem RNE jest zapewnienie rządowi federalnemu eksperckiego wsparcia w realizacji wizji zrównoważonego rozwoju kraju. W praktyce obejmuje to kilka kluczowych zadań:

- a. **Rada opracowuje niezależne rekomendacje i opinie dla rządu federalnego** – zarówno w zakresie ogólnej strategii zrównoważonego rozwoju, jak i polityk sektorowych. Może też być proszona o stanowisko przez gremia rządowe, np. Międzyresortowy Komitet Sekretarzy Stanu ds. Zrównoważonego Rozwoju.
- b. **Rada identyfikuje kluczowe obszary tematyczne i może sama uruchamiać projekty pilotażowe bądź programy we współpracy z partnerami**, np. stworzenie ram raportowania dla miast i gmin (*Berichtsrahmen Nachhaltige Kommune*, BNK), czyli wzorca pomagającego samorządom mierzyć i komunikować postępy lokalne w realizacji celów zrównoważonego rozwoju.
- c. **RNE pełni funkcję „zewnętrznego strażnika” wdrażania celów zrównoważonego rozwoju** – analizuje raporty statystyczne Federalnego Urzędu Statystycznego i wskazuje obszary, w których Niemcy nie osiągnęły założonych celów. Wnosi też wkład w oficjalne przeglądy, np. organizując w 2009 roku międzynarodowy peer review na zlecenie Kanclerza.
- d. **W 2021 roku Rada wspólnie z Niemiecką Akademią Nauk Leopoldina przygotowała dokument stanowiskowy: Neutralność klimatyczna: możliwości ambitnego kształtowania i wdrażania polityki.** Celem przedsięwzięcia było wskazanie kluczowych opcji strategicznych i kierunków działań dla skutecznej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej.
- e. **Rada koordynuje ogólnokrajową inicjatywę *Gemeinschaftswerk Nachhaltigkeit***, wspierając współpracę międzysektorową na rzecz Agendy 2030. Inicjatywa koncentruje się m.in. na zrównoważonym budownictwie i ochronie bioróżnorodności. Działa jako integrator i animator, tworząc partnerstwa oraz udostępniając narzędzia, np. edukacyjne, dla organizacji społecznych, samorządów, firm i instytucji edukacyjnych.
- f. **RNE wypracowała także mechanizmy współpracy z podmiotami regionalnymi i lokalnymi.** W 2016 roku z jej inicjatywy utworzono cztery Regionalne Sieci na rzecz Zrównoważonego Rozwoju – RENN – zlokalizowane w różnych częściach Niemiec.

Dla zapewnienia spójności działań rządu i Rady, w pracach RNE uczestniczą (z głosem doradczym) również łącznicy z administracji. Rząd ma prawo delegować swoich przedstawicieli na posiedzenia Rady. Zgodnie z regulaminem mogą oni zabierać głos w dyskusjach. Ponadto utrzymywany jest kanał komunikacji z parlamentem – przewodniczący Parlamentarnego Zespołu/Biura ds. Zrównoważonego Rozwoju Bundestagu jest stałym gościem posiedzeń RNE.

W strukturze państwa niemieckiego RNE jest osadzona blisko centrum decyzyjnego. Jej istnienie sygnalizuje, że kwestia zrównoważonego rozwoju jest priorytetem rządu federalnego. Powołanie Rady na szczęblu Urzędu Kanclerskiego (a nie w pojedynczym resorcie) gwarantuje horyzontalne podejście i uwzględnienie równowagi między politykami gospodarczymi, społecznymi i ekologicznymi.

Przy okazji przedstawiania Rady warto wspomnieć o Komitecie Sekretarzy Stanu ds. Zrównoważonego Rozwoju, którego głównym zadaniem jest koordynacja, rozwój i monitoring realizacji Narodowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju. Komitet aktualizuje strategię oraz wskaźniki zrównoważonego rozwoju, a także przygotowuje uzasadnienia dla decyzji podejmowanych przez rząd federalny. Wszystkie ministerstwa są w nim reprezentowane, co zapewnia spójność działań międzysektorowych. Komitet utrzymuje także dialog z Parlamentarną Radą Doradczą ds. Zrównoważonego Rozwoju, krajami związkowymi, samorządami lokalnymi oraz Radą ds. Zrównoważonego Rozwoju.

ŹRÓDŁA

1. <https://www.nachhaltigkeitsrat.de/>
2. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/archiv-bundesregierung/nachhaltigkeitspolitik/das-monitoring-der-nationalen-nachhaltigkeitsstrategie-906874#:~:text=Der%20fachlich%20unabh%C3%A4ngige%20Rat%20f%C3%BCr,Wirtschaft%2C%20Soziales%20%E2%80%93%20der%20Nachhaltigkeit>
3. <https://insm.de/aktuelles/oekonomenblog/differenzierung-fehlanzeige-eine-kritik-am-deutschen-rat-fuer-nachhaltige-entwicklung>
4. https://de.wikipedia.org/wiki/Rat_f%C3%BCr_Nachhaltige_Entwicklung#:~:text=%28er%29lebbar%20wird%E2%80%9C%20geleistet,Ein%20neues%20Peer
5. <https://www.nachhaltigkeitsrat.de/projekte/berichtsrahmen-nachhaltige-kommune/#:~:text=Der%20RNE%20hat%202021%20mit,BMZ%29%20statt>

3. Modelowa transpozycja – doświadczenia irlandzkie

Proces transpozycji dyrektywy CSRD w Irlandii był zdecydowanie bardziej proaktywny i transparentny niż w Polsce. Irlandzkie władze wcześniej zaangażowały interesariuszy – już na początku 2023 roku zorganizowano otwarte webinarium z udziałem Komisji Europejskiej, EFRAG (grupa ekspercka odpowiedzialna za stworzenie ESRS) i ekspertów/-ek oraz przeprowadziły przejrzyste konsultacje społeczne, publikując dokument konsultacyjny, 34 zgłoszone stanowiska oraz podsumowanie decyzji politycznych. Regulator (IAASA) uczestniczył w procesie od samego początku, współtworząc przepisy i opracowując tymczasowy standard zapewnienia w obszarze zrównoważonego rozwoju (na podstawie ISAE 3000), wraz z materiałami pomocniczymi dla podmiotów zobowiązanych i audytorów. Władze Irlandii zadbały również o edukację i komunikację, organizując webinaria przed konsultacjami i po ich zakończeniu, a także publikując przewodniki, obszerny dokument FAQ i inne materiały na portalu rządowym gov.ie; wdrożenie przepisów podzielono na dwa etapy – najpierw podstawowe wymogi (2024), a następnie bardziej szczegółowe rozwiązania, poprzedzone dodatkowymi konsultacjami. Dla porównania, w Polsce projekt ustawy upubliczniono dopiero w kwietniu 2024 roku, zorganizowano tylko jedno webinarium rządowe, a choć Ministerstwo Finansów uruchomiło podstronę dotyczącą raportowania ESG i opublikowało broszurę, nie udostępniono dedykowanego FAQ ani porównywalnie rozbudowanych materiałów informacyjnych, co wskazuje na znacznie słabszy nacisk na dialog i przejrzystą komunikację.

Na stronie gov.ie¹ utworzono sekcję „Corporate Sustainability Reporting” – kompendium wiedzy dla firm, z przystępnym opisem przepisów, terminami wdrożenia, sekcją FAQ i odnośnikami do dokumentów UE (w tym standardów ESRS i materiałów EFRAG). Udostępniono też praktyczne materiały, jak przewodnik Unpacking CSRD opracowany przez organizację Ibec.

Po transpozycji uruchomiono pakiet wsparcia dla firm: opublikowano wytyczne, przypomniano o ulgach przejściowych i kierowano przedsiębiorców do źródeł informacji (krajowych i unijnych). Temat CSRD powiązano z programami wsparcia zrównoważonego rozwoju (Enterprise Ireland, National Enterprise Hub²), by ułatwić firmom dostosowanie się do nowych obowiązków.

Przykładem współpracy rządu z otoczeniem biznesowym (np. Ibec czy izby handlowe) było przygotowanie przez organizacje biznesowe materiałów informacyjnych i ich promocja przez stronę rządową. Samorządy zawodowe (m.in. Chartered Accountants Ireland) włączyły się w edukację rynku poprzez szkolenia, seminaria i publikację materiałów. Irlandzki Instytut Biegłych Rewidentów udostępnił wzorcowe dokumenty dla audytorów, takie jak przykładowe warunki zlecenia zapewnienia zgodności z CSRD, czy wskazówki do badania informacji niefinansowych.

Irlandia traktuje wdrażanie CSRD jako proces ciągły, wymagający stałego dialogu z rynkiem. Już na etapie prac nad ustawą podkreślano, że pewne kwestie będą wymagać dalszych konsultacji i doprecyzowania. Również Irish Auditing & Accounting Supervisory Authority na bieżąco dostosowuje swoje działania nadzorcze – w 2025 roku zaplanowano konsultacje polityki publikowania informacji z zakresu zrównoważonego rozwoju, by zapewnić transparentność w tym obszarze. Kluczowe było utrzymanie otwartego kanału komunikacji z interesariuszami nie tylko podczas uchwalania przepisów, lecz także w trakcie ich praktycznego wdrażania.

¹ <https://www.gov.ie/en/department-of-enterprise-tourism-and-employment/policy-information/corporate-sustainability-reporting-regulations/> oraz odpowiednik na stronie Ministerstwa Finansów: <https://www.gov.pl/web/finanse/baza-wiedzy>

² Enterprise Ireland oferuje firmom pakiet wsparcia – w tym szkolenia, dotacje (np. GreenStart, Climate Action Voucher) oraz doradztwo – ułatwiający opracowanie strategii zrównoważonego rozwoju

4. Jak wspólnie tworzyć strategiczne dokumenty – Walońska Strategia Renowacji Budynków

Przykładem efektywnego podejścia do tworzenia dokumentów strategicznych może być przygotowanie *Strategii długoterminowej renowacji budynków w Walonii*, przyjętej w 2020 roku. Została ona przygotowana przez administrację publiczną w ścisłej współpracy z ponad 150 interesariuszami, przy udziale grup roboczych i komitetu wysokiego szczebla, w ramach pięciu rund tematycznych konsultacji. Dodatkowo zastosowano mechanizm pilotażowy^{1,2} pozwalający na przetestowanie narzędzi opracowanych do realizacji celów strategii. Walońskie podejście wyróżnia się głęboką inkluzywnością, pilotażowym testowaniem narzędzi, regularnymi przeglądami i jasno określonym podziałem odpowiedzialności między administracją a partnerami społecznymi. W Polsce Krajowy Plan Renowacji Budynków przygotowywany jest na zlecenie Ministerstwa Rozwoju i Technologii w ramach zamówienia publicznego, a jego opracowanie powierzono zewnętrznemu konsorcjum. Choć Specyfikacja Opisu Przedmiotu Zamówienia przewiduje elementy partycypacyjne – m.in. obowiązkowe prekonsultacje i transparentną komunikację z interesariuszami – zapisy te nie gwarantują w pełni inkluzywnego podejścia do przygotowania dokumentu.

W Walonii kluczowym elementem polityki informacyjnej i doradczej są punkty kompleksowej obsługi („one-stop-shops”), funkcjonujące pod nazwą Guichets Énergie Wallonie, które zapewniają mieszkańcom bezpłatne doradztwo w zakresie efektywności energetycznej budynków. Prowadzone są także działania informacyjne, takie jak szkolenia dla władz lokalnych, kampanie społeczne, czy publikacja przewodników oraz systematyczne działania komunikacyjne podejmowane w ramach projektu LIFE BE REEL!³

¹ <https://energie.wallonie.be/xml/index.html?IDC=6018>

² [https://confluence.external-hare.com/content/18675/ca_epbd_v_database_2020_\(public\)/1861813055/2208497815](https://confluence.external-hare.com/content/18675/ca_epbd_v_database_2020_(public)/1861813055/2208497815)

³ Pilotaż LIFE IP BE REEL! w 10 gminach Walonii testował narzędzia renowacji (Quickscan, roadmasy, paszport budynku) na 1000+ budynkach. Pozwolił zweryfikować ich skuteczność i użyteczność przed wdrożeniem strategii na szeroką skalę

Walońska Strategia opiera się na przejrzystym podziale ról i odpowiedzialności między różne szczeble administracji publicznej oraz organizacji społecznych. Powołano trzy kluczowe organy zarządcze:

1. **międzyresortową grupę roboczą wysokiego szczebla** odpowiedzialną za strategiczny nadzór i raportowanie wyników do rządu regionu;
2. **międzywydziałową grupę operacyjną administracji regionalnej** koordynującą wdrażanie działań w poszczególnych sektorach;
3. **komitet interesariuszy wysokiego szczebla** pełniący funkcję forum partycypacyjnego, odpowiedzialnego za dialog, ocenę postępów oraz rekomendowanie działań naprawczych.

Dokument przyjęty przez rząd regionu Walonii ma charakter strategii uczącej się, która podlega regularnym przeglądom, aktualizacjom i dostosowaniom. Przewidziano dalsze konsultacje branżowe i społeczne, a także testowanie narzędzi w ramach pilotaży (np. w gminach posiadających lokalne plany SECAP). Wyniki pilotaży, ankiet i raportów ewaluacyjnych są wykorzystywane do doskonalenia narzędzi wdrożeniowych oraz urealniania ścieżki osiągnięcia celów.

Podsumowując, metodykę zastosowaną w Walonii wyróżniają:

- silny komponent partycypacyjny,
- przejrzysty podział odpowiedzialności,
- kompleksowy system wsparcia i komunikacji,
- dobrze zaprojektowany system monitoringu i ewaluacji,
- zdolności adaptacyjne.

Przykład Walonii pokazuje, jak kompleksowe, transparentne i inkluzywne podejście do tworzenia dokumentu strategicznego może skutecznie wspierać realizację celów klimatycznych i społecznych. Proces opracowania oraz implementacji długoterminowej strategii może stanowić dobry wzorzec do zastosowania w warunkach polskich – zwłaszcza w kontekście planowania skutecznych mechanizmów wdrażania dyrektywy EPBD.

II

Rekomendacje Rady Biznesowej przy PRECOP

Postulaty biznesu przedstawione w niniejszej Białej Księdze są wynikiem prac Rady Biznesowej przy PRECOP. Rada ta od kilku lat definiuje priorytetowe obszary, w jakich przedsiębiorcy liczą na wsparcie polskiego państwa w przyspieszeniu swojej drogi do neutralności klimatycznej. To już trzecia Biała Księga przygotowana przez Radę – wcześniejsze publikacje stanowiły ważny głos środowiska biznesowego w procesie wypracowywania rekomendacji dla polityk publicznych i stanowisk negocjacyjnych Polski na forum międzynarodowym. Rada Biznesowa przy PRECOP składa się z 64 firm oraz instytucji, które zaprosiliśmy do dzielenia się swoimi doświadczeniami oraz ekspertyzami.

Prace nad tegoroczną Księgą obejmowały trzy spotkania robocze Rady, zainaugurowane podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach. W ich trakcie firmy i organizacje członkowskie miały możliwość zgłaszania swoich rekomendacji i potrzeb, które następnie zostały uporządkowane i opracowane w spójny dokument. Proces ten był nie tylko okazją do wymiany doświadczeń, lecz także przestrzenią do wypracowania wspólnych stanowisk, pokazujących, że głos biznesu w Polsce jest konsekwentny i zorientowany na długofalowe cele klimatyczne.

Powtarzalność wielu postulatów w kolejnych edycjach Białej Księgi nie jest przypadkiem – to świadomy zabieg i konsekwentne podkreślanie tych priorytetów, które wciąż nie znajdują odzwierciedlenia w praktyce legislacyjnej i regulacyjnej. Członkowie Rady wierzą, że tylko konsekwencja w artykułowaniu oczekiwań może doprowadzić do realnej zmiany. Dlatego postulaty biznesu, choć niektóre dobrze znane, muszą ponownie wybrzmieć mocnym i wspólnym głosem. To właśnie ten głos – reprezentujący praktyczne doświadczenie i odpowiedzialność firm – stanowi fundament niniejszego dokumentu i jego rekomendacji dla decydentów.

1. Proces legislacyjny i koordynacja regulacji

a. Ujednolicenie i cyfryzacja systemu procesu tworzenia prawa oraz rozwiązanie w modelu „one-stop-shop”:

Konieczne jest stworzenie jednej, scentralizowanej platformy online, która umożliwi śledzenie legislacji od początku do końca, zapewniając łatwy dostęp do regulacji oraz ich wersji historycznych. Platforma powinna oferować możliwość otrzymywania powiadomień (e-mail, push) o zmianach etapów i nowych inicjatywach w określonych obszarach zainteresowania użytkownika Platformy, a także dostęp do stenogramów i nagrań z posiedzeń komisji. Podstawą do stworzenia takiego rozwiązania może być istniejące Rządowe Centrum Legislacji.

b. Zwiększenie udziału społeczeństwa i ekspertów/-ek osób eksperckich w procesie legislacyjnym:

Model konsultacji społecznych powinien być bardziej przyjazny i włączający, oparty na rozwiązaniach europejskich, z jawnymi odniesieniami ministerstw do konkretnych zgłoszonych uwag, widocznymi w czasie rzeczywistym. Należy umożliwić zgłaszanie online uwag także do projektów poselskich oraz wprowadzić obowiązek wysłuchań publicznych dla projektów o istotnym wpływie społecznym lub gospodarczym, również w formie online.

c. Większa stabilność przepisów:

Transformacja biznesu jest wyzwaniem *per se*. Należy unikać nagłych zmian przepisów, które dodatkowo zniechęcają do inwestycji.

d. Większa jasność i spójność przepisów:

Przepisy muszą być jaśniejsze, zwłaszcza w kontekście implementacji dyrektyw, aby uniknąć pojęć nieznanych w polskim prawie.

e. Wprowadzenie oceny wpływu klimatycznego (*Climate Impact Assessment*):

Projekty ustaw lub rozporządzeń z wybranych obszarów (np. gdzie stosowane są źródła wytwarzania energii lub istnieje rzeczywisty wpływ na środowisko) powinny zawierać analizę wpływu na klimat i emisję gazów cieplarnianych (GHG) oraz ocenę, czy uchwalane przepisy są zgodne z krajową i unijną polityką klimatyczną, co zapobiegnie „greenwashingowi” legislacyjnemu.

f. Koordynowanie międzysektorowe procesu legislacyjnego:

Współpraca między resortami (odpowiedzialnymi m.in. za klimat, gospodarkę, finanse czy infrastrukturę) przy projektowaniu ustaw istotnych dla klimatu jest niezbędna, aby unikać sprzecznych regulacji, zwiększyć efektywność polityki klimatycznej i obniżyć ryzyko inwestycyjne.

2. Transformacja energetyczna i zarządzanie energią

Strategia i planowanie:

- a. Państwo powinno przyjąć jasną i jednoznaczną strategię transformacji klimatycznej, określającą, które źródła energii i w jaki sposób będą dofinansowane. Plan ten powinien być niezależny od cykli politycznych.
- b. Konieczne jest uchwalenie długoterminowego planu dekarbonizacji źródeł energetycznych z jasno określonymi celami pośrednimi (np. redukcja emisji GHG o 30% w 10 lat, o 50% w 20 lat), co umożliwi prognozowanie i planowanie inwestycji.
- c. Należy ustalić sprecyzowane plany działania na rzecz redukcji emisji GHG, zwłaszcza w sektorach, w których dotychczasowe działania były niewystarczające, takich jak transport, przemysł czy gospodarka odpadami.
- d. Należy przyjąć zintegrowane podejście legislacyjne, tworząc prawo sektorowe w sposób spójny, np. poprzez wspólne planowanie polityki energetycznej, transportowej i mieszkaniowej.
- e. Przepisy powinny być systematycznie aktualizowane poprzez klauzule rewizyjne i elastyczność legislacyjną, umożliwiającą szybkie reagowanie na zmiany technologiczne i rynkowe.

Rozwój OZE i infrastruktury sieciowej:

- f. Niezbędna jest realizacja zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1735 w sprawie ustanowienia ram środków na rzecz wzmocnienia europejskiego ekosystemu produkcji technologii neutralnych emisyjnie.
- g. Konieczne jest wprowadzenie ułatwień regulacyjnych usprawniających proces inwestycyjny dla OZE (w tym energetyki wiatrowej na lądzie i morzu), wodoru, CCS, elektromobilności (oraz innych technologii, które zgodnie z aktualną wiedzą naukową wspierają adaptacje lub mitygacje do zmiany klimatu lub są zgodne z Taksonomią UE), aby przyspieszyć transformację gospodarczą. Ułatwienia te powinny nie stać w sprzeczności z ograniczeniem negatywnego wpływu inwestycji na środowisko naturalne i uwzględniać interes społeczności lokalnych, w tym poprzez stosowania rozwiązań przeciwdziałających hałasowi i drganiom.
- h. Należy złagodzić wymagania administracyjne i znacząco przyspieszyć proces realizacji inwestycji w OZE tylko na własne potrzeby, a więc bez przyłączenia do sieci. W tym postuluje się umożliwienie podmiotom gospodarczym budowy instalacji o maksymalnej mocy 150 kW poprzez zwykłe zgłoszenie, bez procesu uzyskiwania wszelkich zgód administracyjnych i warunków przyłączenia. Jest to kluczowe zwłaszcza w świetle prognozowanego zwiększenia zużycia energii elektrycznej przez przedsiębiorstwa poprzez wzrost wykorzystania robotów w parkach maszynowych, rozwój centrów danych czy elektryfikację floty.

- i. Konieczne jest ułatwienie tworzenia lokalnych spółdzielni energetycznych oraz wspólnot energetycznych i prosumentów zbiorowych, wzorowanych na modelach skandynawskich.
- j. Należy promować innowacje w zielonych technologiach, takich jak PV perowskitowa, agrofotowoltaika, technologie magazynowania i transportu wodoru oraz inteligentne sieci elektryczne.
- k. Wymagany jest ambitny i długoterminowy program transformacji/modernizacji sieci energetycznych w celu umożliwienia rozproszonej produkcji i magazynowania energii na masową skalę uwzględniający potrzeby społeczne i elastyczne warunki dla przedsiębiorców.

Warunki rynkowe i finansowe wsparcia:

- l. Inwestycje w transformacje energetyczne wymagane do osiągnięcia celów Fit for 55 nie zawsze spełniają dziś kryteria opłacalności akceptowalne dla polskich przedsiębiorstw. By przyspieszyć przestawianie gospodarki na niskoemisyjne źródła energii, przedsiębiorstwa rekomendują zwiększenie zachęt lub obniżenie kosztów takiego przejścia, szczególnie dla MŚP, jednocześnie rozumiejąc, że będzie to wymagało znalezienia dodatkowego finansowania w budżecie państwa.
- m. Konieczne jest wprowadzenie zachęt (np. bonusów finansowych) dla firm do wdrażania rozwiązań prośrodowiskowych, takich jak oszczędzanie energii czy wytwarzanie energii z OZE.
- n. Konieczne jest uelastycznienie systemów wsparcia (np. systemu aukcyjnego OZE) oraz przewidywalność programów dofinansowania, z ogłaszaniem naborów z wyprzedzeniem pozwalającym na przygotowanie projektów.
- o. Postuluje się wprowadzenie mechanizmu ulgowego w opłatach dystrybucyjnych dla firm zawierających fizyczne PPA (*Power Purchase Agreement*) z OZE, powiązanego z poziomem faktycznego wykorzystania sieci przesyłowej/dystrybucyjnej (np. model *capacity-based* lub opłaty rezerwowej), przy jednoczesnym pełnym zwolnieniu tej energii z akcyzy. Należy stworzyć odrębną taryfę dystrybucyjną dla odbiorców kupujących realną zieloną energię bezpośrednio ze źródeł OZE, z obniżonymi opłatami zmiennymi lub innymi elementami wspierającymi osiągnięcie celów dekarbonizacyjnych.
- p. Należy wyeliminować z kontraktów PPA obowiązkowe opłaty za Prawa Majątkowe (tzw. zielone certyfikaty) pochodzące ze źródeł OZE.
- r. Przystąpienie Polski do *Association of Issuing Bodies* (wraz z integracją krajowego rejestru gwarancji pochodzenia ze standardem organizacji) umożliwiłoby integrację z europejskim systemem gwarancji pochodzenia energii, zwiększając transparentność i wiarygodność polskiego rynku OZE.
- s. Należy uprościć wymagania dotyczące uzyskiwania koncesji na obrót energią dla mniejszych podmiotów na rynku, co zapewniłoby dostęp do tańszej energii bez pośredników.
- t. Konieczne jest zniesienie lub redukcja opłat solidarnościowych dla linii bezpośredniej w celu przyspieszenia rozwoju OZE, co umożliwi przedsiębiorcom zasilanie się własnymi instalacjami i przełożyć się na redukcję CO₂.

- u. Należy promować linię bezpośrednią jako wsparcie dla OZE i dekarbonizacji ciepłownictwa, w tym podwyższenie progu mocy dla inwestycji przyłączanych w procedurze uproszczonej z 2 MW do np. 20 MW.
- v. Wskazana jest reforma rynku mocy premiująca zasoby niskoemisyjne i elastyczność energetyczną, w tym wprowadzenie premii zeroemisyjnej dla inwestycji w bezemisyjne ciepło (Power-to-Heat).
- w. Postuluje się większe wsparcie dla transformacji energetycznej ciepłownictwa, w tym: i) zwolnienie z opłaty mocowej dla instalacji Power-to-Heat w przedsiębiorstwach ciepłowniczych, które wykorzystują nadwyżki energii elektrycznej z OZE do produkcji ciepła, ii) rozszerzenie pierwszeństwa przyłączenia do sieci elektroenergetycznej wielkoskalowych instalacji OZE (o mocy powyżej 1 MW), które współpracują z magazynami ciepła, oraz iii) wprowadzenie regulacji dotyczących magazynów ciepła w ustawie Prawo energetyczne.
- x. Wskazane jest usprawnienie procesów wydawania pozwoleń dotyczących projektów związanych z technologiami neutralnymi klimatycznie, w tym zrównoważonych technologii biogazu i biometanu.
- y. Konieczne są równe zasady gry z krajami spoza UE –wdrożenie CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) oraz usprawnionego systemu CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) przy wzmocnieniu mechanizmów anty-obchodzeniowych oraz uznaniem równoważnych cen emisji poza UE. Jednocześnie postulujemy etapowe i oparte na ocenie skutków ewentualne rozszerzanie CBAM na wybrane produkty o najwyższym śladzie węglowym, przy zachowaniu czasowych derogacji i wyjątków dla krytycznych półproduktów niezbędnych dla produkcji w UE (np. w chemii), tak aby łączyć cele klimatyczne z bezpieczeństwem dostaw i konkurencyjnością polskich firm.
- z. Postuluje się poparcie dla cel na towary spoza UE z krajów niestosujących gospodarki zrównoważonej ekologicznie (szczególnie z Dalekiego Wschodu). Należy uszczelnić system CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) i efektywnie kontrolować raporty CBAM z krajów Dalekiego Wschodu oraz kontynuować wdrażanie CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive).

KOMENTARZ BIZNESU

Inteligentne zarządzanie energią wiąże się, oprócz szeroko pojętych kwestii legislacyjnych, także z optymalnym zarządzaniem informacją. Należy zatem położyć duży nacisk, aby pozyskiwana informacja była niezanieczyszczona, tzn. zawierała dokładny pomiar i wskazania odnoszące się do procesu, jakości, wydajności lub stanu technicznego. Posiadanie prawidłowej oraz odpowiednio zagregowanej informacji umożliwia właściwe zarządzanie ryzykiem, którego brak może zmaterializować się w postaci katastrofy ekologicznej. Obecny wzrost innowacyjności umożliwia stosowanie technologii opartych na badaniach nieniszczących – NDT (ang. Non-Destructive Testing), które mają bezpośrednie przełożenie na efektywność oraz bezpieczeństwo instalacji. Metody NDT stosuje się do kontroli rurociągów, kotłów, a także turbin wiatrowych, zapewniając ciągłość ich pracy poprzez minimalizację awarii, a docelowo również optymalizację kosztów eksploatacji, wchodzących w skład finalnych cen energii. Należy tutaj zaznaczyć, że niezawodna infrastruktura zawsze bezpośrednio wiąże się z zapewnieniem ciągłości dostaw energii.

Dr inż. Tomasz Jan Wilczyński,
CEO, BFirst.Tech

3. Carbon Capture and Storage (CCS) /Carbon Capture and Usage (CCU)

Kompleksowe podejście do Technologii Wychwytywania i Składowania Dwutlenku Węgla (CCS):

- a. W celu skutecznego wdrożenia technologii wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) należy wprowadzić obowiązek tworzenia i udostępniania rejestrów ryzyk klimatycznych oraz opracować i wdrożyć krajową strategię CCS do 2040 roku, obejmującą plan regulacyjny, infrastrukturalny, finansowy i komunikacyjny. Konieczne jest wydanie rozporządzeń wykonawczych do nowelizacji Prawa geologicznego i górniczego z 2023 roku, dotyczących dokumentacji geologicznej, monitorowania składowisk, planów zamknięcia oraz przekazania odpowiedzialności Skarbowi Państwa. Niezbędne jest również przygotowanie rozporządzenia lokalizacyjnego określającego zasady lokalizacji magazynów CO₂ i ich uznanie za inwestycje celu publicznego, a także przyjęcie przepisów umożliwiających rozwój infrastruktury przesyłowej CO₂.
- b. Należy wdrożyć Net-Zero Industry Act (NZIA), uznającego CCS i sieci CO₂ za technologie strategiczne, co wymaga uproszczenia procesów administracyjnych, powołania punktu kontaktowego („one-stop-shop”), opracowania krajowej mapy potencjału oraz integracji CCS z planami przestrzennymi i inwestycyjnymi. Kluczowe jest także uregulowanie zasad dostępu do informacji geologicznej, w tym cyfryzacja danych (również w szerszym kontekście transformacji), wprowadzenie standardów ich udostępniania i przejrzystych procedur.

Wykorzystanie środków EU ETS i instrumentów dla CCS:

- c. Należy zapewnić wykorzystanie środków z EU ETS na potrzeby dekarbonizacji, gwarantując, że środki z aukcji EUA będą kierowane na inwestycje przemysłowe redukujące emisje GHG, w tym CCS, oraz na projekty infrastrukturalne (transport i magazynowanie CO₂).
- d. Wskazane jest wprowadzenie systemu opłat i zabezpieczeń finansowych dla składowisk CO₂, regulującego zasady pobierania opłat za przestrzeń geologiczną oraz określającego zabezpieczenia finansowe na czas eksploatacji i po zamknięciu składowiska (fundusze porzuceniowe, gwarancje bankowe), analogicznie do funduszu rekultywacyjnego stosowanego w górnictwie.
- e. Należy wprowadzić system kontraktów różnicowych (CfD) dla CCS, wzorowany na rozwiązaniach stosowanych w Wielkiej Brytanii i Holandii, który zapewni inwestorom przewidywalny poziom przychodów za każdą tonę trwałej redukcji emisji GHG.
- f. Konieczne jest przygotowanie ustawowych ram prawnych umożliwiających zawieranie kontraktów różnicowych pomiędzy instytucją publiczną a inwestorem przemysłowym, gwarantujących tzw. „strike price” za każdą tonę zatłoczonego CO₂, z określonym okresem obowiązywania (np. 10–15 lat) oraz trybem zawierania (aukcyjnym lub negocjowanym, z limitami budżetowymi i kryteriami kosztowymi). Niezbędne jest również przygotowanie systemu notyfikacji pomocy publicznej zgodnie z unijnymi wytycznymi CEEAG.

- g. Postuluje się wprowadzenie mechanizmów taryfowych wspierających wykorzystanie zielonej energii elektrycznej w instalacjach CCS np. poprzez częściowe obniżenie opłat dystrybucyjnych i przesyłowych lub stworzenie taryfy dla takich odbiorców przy jednoczesnym uwzględnieniu interesu publicznego związanego z kosztami utrzymania infrastruktury sieciowej. Preferencje te powinny być ograniczone do energii odnawialnej zużywanej bezpośrednio na potrzeby procesu wychwytu i transportu CO₂ oraz projektowane w sposób, który nie przenosi nadmiernych kosztów na pozostałych użytkowników systemu.
-

4. Zrównoważona gospodarka odpadami

- a. Pierwszym krokiem w myśleniu o odpadach powinno być ich ograniczanie wedle hierarchii 6R – refuse, reduce, reuse, recover, recycle, rethink.** Dlatego naszym pierwszym postulatem jest konsekwentne wdrożenie postanowień rozporządzenia Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR), w tym rozwiązań motywujących producentów do:
- projektowania produktów bardziej trwałych;
 - projektowania produktów składających się z elementów, które po usunięciu z produktów nadają się do dalszego wykorzystania lub przygotowania do ponownego użycia;
 - projektowania produktów składających się z surowców nadających się do recyklingu,
 - ograniczenia stosowania materiałów złożonych, wielomateriałowych, o nieznanym składzie chemicznym;
 - niewprowadzania rozwiązań uniemożliwiających naprawę produktów;
 - zapobiegania celowemu niszczeniu produktów, które nadają się do dalszego wykorzystania lub przygotowania do ponownego użycia;
 - dopasowanie definicji odpadu (w ustawie o odpadach), do rozwiązań gospodarki cyrkularnej, by ułatwić ponowne wprowadzenie do obiegu produktów wymagających jedynie odświeżenia i naprawy.
- b. Dodatkowo należy wspierać rozwój gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ) przez testowanie innowacyjnych rozwiązań, takich jak obowiązkowy indeks naprawialności i standard „łatwego demontażu” dla wszystkich produktów.** Proponujemy również obniżony VAT na usługi naprawy, który wspierałby zrównoważoną gospodarkę i zachęcałby konsumentów do dbałości o dłuższą żywotność produktów. Ponadto postulujemy stworzenie węzłów reuse/repair finansowanych z ROP, które ułatwią konsumentom i firmom dostęp do naprawy i ponownego użycia produktów.
- c. Postuluje się ściślejszą współpracę podmiotów w Systemie Instytucji Rozwoju (BGK, PFR, ARP, KUKE, PAIH, PARP) we wsparciu startupów działających w sektorze recyklingu, odzysku czy ekoprojektowania.** Wciąż brakuje aktywnych rozwiązań w zakresie odzyskiwania odpadów, w tym surowców strategicznych (stal, metale szlachetne, metale ziem rzadkich) czy surowców do powtórnego użycia (plastiki, szkło, tekstylia). Poza największymi aglomeracjami odpady jako surowiec są składowane, odsprzedawane lub często porzucane. Rozsądne wykorzystywanie produktu, który stał się odpadem, pomaga ograniczyć potrzeby produkcyjne, zakupowe, a nawet pożyczkowe firm i gospodarstw domowych, ograniczając tym samym odpływ środków finansowych poza Polskę. Proces ten wspomógłoby wprowadzanie tzw. zasady pierwszeństwa dla surowców wtórnych oraz poszerzanie minimalnych progów zawartości materiałów wtórnych tam, gdzie jest to bezpieczne i ekonomicznie uzasadnione.
- d. Należy dążyć do wprowadzenia jednolitych standardów zarządzania odpadami w całej Polsce, przy wykorzystaniu najlepszych praktyk europejskich.**
- e. Należy rozszerzać filozofię Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta na kolejne sektory odpadów trudnych w odzysku, także poprzez wprowadzenie podatków i opłat środowiskowych, które mogłyby zostać zainwestowane w rozszerzenie instrumentów finansowania dla projektów GOZ, obejmujących różne formy odzysku zgodnie z hierarchią gospodarki odpadami.**

- f. Wskazane jest wdrażanie ograniczeń wprowadzania do obrotu produktów jednorazowych, zwłaszcza tych trudnych do recyklingu, oraz obowiązku stosowania surowców wtórnych (recyklatu) w produktach.

Tekstylia:

- g. Konieczne jest wspieranie zasad dotyczących ekoprojektowania, aby wszystkie produkty tekstylne wprowadzane na rynek UE były trwałe, łatwe do naprawy i recyklingu, zawierały jak najwięcej materiałów z recyklingu i były wolne od substancji niebezpiecznych, a także były produkowane z poszanowaniem praw człowieka i środowiskowych.
 - h. W istniejącej sytuacji nadprodukcji opadów tekstylnych należy wspierać ich ponowne wykorzystanie przez priorytetyzację ich ponownego użycia w ramach wymaganego poziomu recyklatu w wyrobach włókienniczych.
 - i. Wskazuje się na konieczność wprowadzenia cyfrowych paszportów produktów (*Digital Product Passport*) zawierających informacje o składzie, naprawialności i śladzie węglowym produktu. Wymogi co do zawartości paszportów należy dopasować do roli danego przedsiębiorstwa w łańcuchu wartości – podmioty ponownie wprowadzające towar na rynek mogą mieć ograniczony dostęp do informacji źródłowych do czasu upowszechniania się paszportów.
 - j. Konieczne jest zacieśnienie współpracy z gminami nad selektywną zbiórką tekstyliów, by zmaksymalizować odzysk tekstyliów nadających się do ponownego użycia i minimalizować zanieczyszczenia zbiorów i odpadu tekstylnego. Producenci powinni być odpowiedzialni za cały cykl życia produktów tekstylnych, w tym za ich zbiórkę i recykling (ROP – Rozszerzona Odpowiedzialność Producenta). Opłaty ROP powinny być modulowane w zależności od wpływu środowiskowego produktów zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”. Opłaty ROP powinny być modulowane w zależności od wpływu środowiskowego produktów, takiego jak: wprowadzanie do obiegu po raz pierwszy, wprowadzanie do obiegu produktów po raz pierwszy z recyklatem czy ponowne wprowadzanie do obiegu, które powinno być wspierane (ze względu na wydłużanie życia produktu i wsparcie gospodarki cyrkularnej). Postuluje się także wprowadzenie zredukowanej stawki VAT na dobra z drugiego obiegu i usługi naprawy (przykładem Francji) w celu rozwoju gospodarki cyrkularnej.
 - k. Konieczne jest jednoznaczne rozróżnienie działalności polegającej na sortowaniu i ponownym wprowadzaniu odzieży używanej (poprzez ustanowienie kryteriów utraty statusu odpadu) od procesów recyklingu odpadów tekstylnych, z uwagi na odmienny charakter tych operacji i różne wymagania środowiskowe.
 - l. Postuluje się wdrożenie zdecentralizowanego systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP) w oparciu o wielu operatorów działających pod nadzorem państwa. Model oparty na różnorodności i konkurencji zwiększa efektywność i sprzyja obniżeniu opłat dla przedsiębiorców. Kluczowym elementem jest także obowiązkowa współpraca z gminami, które najlepiej znają lokalne potrzeby – włączenie samorządów zapewnia stabilność odbioru odpadów i realne zwiększenie poziomów recyklingu. Równie istotne jest wprowadzenie transparentnego systemu opłat i raportowania, by zmniejszyć ryzyko nadużyć i motywować do bardziej ekologicznych rozwiązań.
 - m. Dalsze ograniczenia prawne w używaniu chemikaliów powinny brać pod uwagę konsekwencje dla recyklingu tekstyliów. Należy doprecyzować przepisy dotyczące recyklingu tekstyliów w taki sposób, aby umożliwiły one utrzymanie materiałów w obiegu, ale jednocześnie były ściśle osadzone w zasadach bezpieczeństwa chemicznego.
-

Zmiany w sposobie stanowienia prawa:

- n.** Należy zapewnić większy udział osób ekspertów/-ek z dziedziny gospodarki odpadami, ekologii i ochrony środowiska w procesie tworzenia prawa.
- o.** Dostosowywanie prawa do zasad gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) powinno odbywać się poprzez strategiczne podejście systemowe (np. powiązanie przepisów o odpadach, produkcji i klimacie) oraz ocenę skutków regulacji pod kątem cyklu życia produktu (Life Cycle Assessment, LCA).
- p.** Należy odwrócić system nadzoru poprzez ułatwienia możliwości uzyskania zezwoleń w gospodarce odpadami, a zwiększenie nadzoru na etapie funkcjonowania przedsiębiorstwa. Ułatwi to podmiotom chcącym zwiększać cyrkularność procesu produkcyjnego pozyskiwanie surowca wtórnego. Aby system był skuteczny, należy wzmocnić kontrole, ukierunkowywać na przestępstwa środowiskowe z sankcjami proporcjonalnymi do zagrożeń oraz zwiększyć budżety i kompetencje instytucji kontrolnych (np. Inspekcji Ochrony Środowiska). By zniechęcać do nielegalnego składowania i spalania odpadów, a także niszczenia niesprzedanych dóbr, potrzebne będzie zaostrzenie sankcji.

“ KOMENTARZ BIZNESU

EU w ramach Strategii dla zrównoważonych wyrobów włókienniczych i tekstyliów wynikającej z planu na rzecz GOZ wskazuje na textile-to-textile jako preferowany rodzaj recyklingu, pomijając inne możliwości zaadresowania problemu zanieczyszczenia tekstyliami i ich nadprodukcji. Zgodnie ze sprawozdaniem Europejskiej Agencji Środowiskowej branża modowa znajduje się w pierwszej piątce branż wywierających największą presję na środowisko w zakresie wykorzystania surowców pierwotnych i wody. Ponadto tylko 1% odzieży poddaje się recyklingowi.

Funkcjonującym i możliwym do skalowania już dziś rozwiązaniem problemu odpadów tekstylnych jest ich zagospodarowanie m.in. w ramach produkcji kompozytu składającego się w głównej mierze z odpadu tekstylnego, wykorzystywanego w budowie elementów małej architektury. Ewenementem rozwiązania jest to, że możemy zagospodarowywać odpady tekstylne niezależnie od ich składu. To właśnie stanowi główny problem w metodzie textile-to-textile, która najczęściej wymaga monomateriałów, a wiemy przecież, że aktualnie większość odzieży ma mieszane składy materiałów”.

Bertus Servaas,
współwłaściciel VIVE Group,
Prezes Zarządu VIVE Textile Recycling

5. Bioróżnorodność i ochrona przyrody

- a. **Należy wprowadzić przepisy sprzyjające ochronie lasów, torfowisk i innych naturalnych pochłaniaczy CO₂, a także regulacje ograniczające wylesianie i promujące rolnictwo regeneratywne, w ramach ochrony bioróżnorodności i użytkowania gruntów.**
- b. **Należy zaostrzyć kary za niszczenie przyrody oraz ich egzekucję.** Aktualnie często dochodzi do odstępowania od wymierzania kar ze względu na niską szkodliwość społeczną lub zasądzone kary są zbyt niskie.
- c. **Dodatkowe uprawnienia dla RDOŚ – uprawnienia do administracyjnego nakładania obowiązku działań zapobiegawczych i naprawczych, uprawnienia do nakładania mandatów karnych za określone wykroczenia oraz prawo do występowania w roli oskarżyciela publicznego.**
- d. **Zmiana art. 37 ust. 1 ustawy o lasach, tak aby Lasy Państwowe mogły prowadzić wykupy na rzecz ochrony przyrody, a nie tylko pod uprawę drzew.**
- e. **W ustawie o ochronie przyrody należy prawnie zdefiniować mokradła i torfowiska w celu ich prawidłowej ochrony.** Należy uzupełnić rozdział 4 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, wskazując, że obowiązek zapobiegania degradacji gleb obejmuje w szczególności zapobieganie degradacji (murszeniu) gleb torfowych.
- f. **Należy prowadzić płatności w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) dotyczące ponownego uwodnienia torfowisk i utrzymania stałych stabilnych poziomów wody na gruncie, w tym dopłaty do paludikultury.**
- g. **Należy przyspieszyć wejście w życie art. 36 ustawy Prawo wodne, dotyczącego kontroli poboru wody, najpóźniej od 2026 roku (aktualnie planowane jest wejście w życie od stycznia 2027 roku).**
- h. **Inne zmiany prawne (w prawie budowlanym, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) etc.) mające na celu poprawę ochrony mokradeł i prewencję susz/powodzi/niedoborów wody powinny powstawać w konsultacji ze środowiskiem naukowym.**

6. Zrównoważone finansowanie

Zachęty i wsparcie finansowe:

- a. Należy uprościć dostępność gwarancji publicznych dla kredytów proekologicznych. Dzięki gwarancjom Skarbu Państwa możliwy jest rozwój podmiotów z sektora MŚP przy jednoczesnym wspieraniu akcji kredytowych bankowości komercyjnej. Zbudowanie produktów gwarancyjnych, których celem jest realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju, przed jakimi stoi Polska, stanowi istotną zachętę do przeniesienia części realizacji oraz ryzyka na podmioty z sektora MŚP, które mogą się rozwijać, zdobywać doświadczenie i w długim terminie mogą budować konkurencyjność Polski na rynku międzynarodowym.
 - b. Postuluje się wprowadzenie ulg podatkowych, dostosowanych do poziomu Wskaźnika Dojrzałości Innowacyjności (WDI) przedsiębiorstw, w celu przyspieszenia i ułatwienia procesu cyfryzacji i adaptacji nowych rozwiązań w obszarze zrównoważonego rozwoju.
 - c. Należy zapewnić czytelne i stabilne warunki (współ)finansowania inwestycji prywatnych wspierających publiczne cele, np. w infrastrukturę szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych udostępnianą publicznie, czy w magazyny energii stabilizujące system energetyczny.
 - d. Należy warunkować dostęp do finansowania, tak aby publiczne środki i gwarancje (np. z banków z udziałem Skarbu Państwa czy funduszy UE) były kierowane tylko do projektów zgodnych z celami klimatycznymi zdefiniowanymi w krajowych dokumentach strategicznych.
 - e. Wskazany jest rozwój mechanizmów ułatwiających bankom rozwój preferencyjnych warunków finansowania inwestycji dekarbonizacyjnych, w tym poprzez otwartość regulatorów na innowacyjne instrumenty finansowe, takich jak zielone obligacje, leasing OZE, energy-as-a-service oraz łączenie finansowania komercyjnego ze wsparciem dotacyjnym.
-

Standardy i raportowanie ESG:

- f.** Wskazana jest standaryzacja interpretacji Taksonomii UE oraz uproszczenie klasyfikacji projektów zrównoważonych, szczególnie w świetle ograniczeń dostępności danych w ślad za pakietem Omnibus.
- g.** Konieczne jest formalne uznanie finansowania projektów ESG jako realizacji celów regulacyjnych EBA, CSRD, GRI.
- h.** Należy wprowadzić precyzyjne regulacje zapobiegające tzw. greenwashingowi, zapewniające przejrzystość zarówno dla klientów, konsumentów, jak i dla przedsiębiorców, w tym producentów.
- i.** Konieczna jest integracja danych środowiskowych z bazami scoringowymi w sektorze bankowym (*green scoring*).
- j.** Konieczne jest stworzenie krajowego repozytorium certyfikowanych projektów zielonych do finansowania.

Zmiany w sposobie ustanawiania prawa:

- k.** Wskazane jest włączenie ekspertów/-ek klimatycznych i społecznych w proces ustanawiania prawa poprzez powoływanie niezależnych ciał doradczych ds. klimatu i zrównoważonych finansów.
 - l.** Należy wdrożyć zasadę „do no significant harm” (DNSH), zakazującą wspierania działalności szkodliwej dla środowiska do procesu legislacyjnego i finansowego także poza obszarami finansowanymi ze środków europejskich.
-

7. Zarządzanie budynkami i infrastrukturą

Transformacja energetyczna budynków to kluczowy element transformacji energetycznej, który bezpośrednio wpływa na obywateli i firmy posiadające nieruchomości. Debata publiczna wokół Krajowego Planu Renowacji Budynków (KPRB) oraz wdrożenia EPBD staje się coraz bardziej intensywna – z jednej strony pojawiają się obawy o obowiązki remontowe, trudności na rynku nieruchomości i wsparcie państwa, z drugiej – rozwija się świadomość korzyści. Jak wskazuje raport Instytutu Reform dla Fali Renowacji¹, korzyści finansowe do 2035 roku mogą wynieść nawet 13 mld zł netto dzięki oszczędnościom na ogrzewaniu i oświetleniu. W przypadku najuboższych, których budynki poddane zostałyby gruntowej renowacji, oszczędności na kosztach ogrzewania mogą wynieść nawet 10 tys. złotych rocznie. Dodatkowo mamy szansę zyskać czystsze powietrze przez redukcję emisji benzo(a)pirenu o 44%, pyłu PM_{2,5} o 26% oraz CO₂ o 10%. Znaczny jest też potencjał dodatkowego wzrostu, jaki może wygenerować program remontowy: do 0,5% rocznego wzrostu PKB w skali dekady oraz 94 tys. nowych miejsc pracy.

Aby te korzyści się zrealizowały, potrzebne są jasne regulacyjne ramy, sprzyjające inwestycjom w technologie niskoemisyjne i szerzej – rozwój zrównoważonej infrastruktury. Ważne, by plan ich wprowadzenia zawierał wyważony system zachęt i budowę solidnego społecznego poparcia. Poniżej przedstawiamy konkretne postulaty biznesu w tym obszarze, w oczekiwaniu na finalny KPRB oraz krajową propozycję wdrożenia regulacji EPBD.

Standardy budowlane, efektywność energetyczna i modernizacja:

- a. Konieczne jest zdefiniowanie krajowego systemu klas energetycznych budynków oraz zwiększenie wymagań dotyczących wiarygodności świadectw energetycznych, a także uważne kontrolowanie jakości tych świadectw.
- b. Wymagane jest także ujednolicenie definicji kluczowych pojęć, takich jak neutralność klimatyczna, neutralność węglowa czy budynek zeroemisyjny, poprzez stworzenie oficjalnego glosariusza pojęć w Polsce.
- c. Przy termomodernizacji budynków należy zadbać także o inne elementy wpływające na zdrowie i komfort ich użytkowników, w tym redukcję zanieczyszczenia hałasem i drganiami przez zachęty do skuteczniejszej izolacji akustycznej przegród, okien i drzwi oraz wykorzystanie najlepszych dostępnych technologii w posadzkach, fundamentach i pomieszczeniach socjalnych.
- d. Regulacje powinny wspierać cyfryzację i monitoring, m.in. poprzez zachęty do stosowania systemów Smart Home, obowiązek stosowania systemów zarządzania energią (BMS, inteligentne liczniki) w dużych budynkach oraz zapewnienie użytkownikom budynków prawa dostępu do danych o zużyciu energii.
- e. W krajowym planie renowacji budynków powinny być uwzględniane również działania dobrowolne oraz możliwość przeprowadzania renowacji etapowej w przypadku wysokich kosztów i kompleksowych prac.

¹ K. Janik, M. Niewitała-Rej, A. Stefańczyk, Polska fala renowacji. Korzyści dla Polski do 2035 r., czerwiec 2025, <https://falarenowacji.pl/wp-content/uploads/2025/06/RAPORT-Polska-fala-renowacji-%E2%80%93-korzysci-dla-Polski-do-2035.pdf>.

- f. Wymagane jest dostosowanie warunków technicznych i przepisów do nowych technologii (np. zintegrowane fasady fotowoltaiczne), uznawanie energii odnawialnej w świadectwach energetycznych, a także uproszczenie i ujednolicenie metodologii ich obliczania wraz z urealnieniem parametrów wejściowych.
- g. Długoterminowe umowy PPA powinny być uwzględniane w ocenie efektywności energetycznej budynków.
- h. W świadectwach charakterystyki energetycznej budynków niemieszkalnych należy wyodrębniać (a nie wykluczać) energię procesową w celu zachowania porównywalności i lepszego ukierunkowania działań efektywnościowych – nacisk położyć na ogrzewanie i chłodzenie.

Terminy i wymogi:

- i. Wdrożenie dyrektywy EPBD należy zaplanować do 29.05.2026 r., z pełnym wykorzystaniem dopuszczalnych derogacji i okresów przejściowych. Harmonogram wymiany urządzeń i renowacji powinien być realny, zsynchronizowany z podażą kadr i stanem sieci.
- j. Ważne jest, aby terminy transpozycji przepisów (w tym dla wymiany kotłów na paliwa kopalne) były dostosowane do uwarunkowań lokalnych, stanu sieci energetycznej i dostępności firm wykonawczych, a przy sterowaniu oświetleniem nie zaostrzano wymagań ponad minima określone w dyrektywach.
- k. Zgodnie z EPBD należy doprecyzować warunki zwolnienia z obowiązku renowacji budynków przeznaczonych do wyburzenia lub w sytuacji, gdy wdrożenie środków jest nieopłacalne w kontekście pozostałego okresu użytkowania.
- l. Należy wprowadzić regulacje umożliwiające zwolnienia z obowiązku montażu PV w określonych przypadkach (np. konflikt z istniejącymi systemami zielonymi, statyką, ochroną przeciwpożarową) oraz precyzyjnie zdefiniować pojęcie „ważniejszej renowacji”.
- m. Uwzględnienie w wymogach ograniczeń w wydajności sieci w niektórych regionach, by uniknąć sytuacji, gdy inwestor nie jest w stanie spełnić wymogów prawa ze względu na odmowę przyłączenia przez Operatora Sieci Dystrubucyjnej (OSD).

Finansowanie i wsparcie modernizacji:

- n. Konieczne jest zwiększenie dostępności dotacji i kredytów na modernizację starszych budynków, umożliwienie zabezpieczenia kredytów na nieruchomościach w trakcie termomodernizacji oraz wsparcie dla renowacji etapowej – także w budynkach o niskiej wartości rynkowej.
 - o. Wsparcie legislacyjne i podatkowe dla transformacji energetycznej powinno premiować największe pozytywne zmiany w efektywności energetycznej budynków oraz uwzględniać potrzeby osób najuboższych i wykluczonych.
-

Infrastruktura zrównoważonej mobilności:

Należy połączyć krajowe cele rozbudowy infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych z oceną wpływu wymagań, jakie w tym zakresie narzuca EPBD, na rachunek ekonomiczny przedsiębiorstw nim objętych oraz przepustowość sieci, szczególnie w przypadku budynków niemieszkalnych o dużej rotacji osób użytkujących (np. sklepów). W tym rekomenduje się:

- p.** Nie rozszerzać krajowych obowiązków instalacyjnych dotyczących infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych ponad zakres EPBD.
- r.** Oprzeć kryteria zapewnienia infrastruktury na całkowitej mocy zainstalowanej, a nie na liczbie punktów ładowania, by zachęcać inwestorów/ki do nasycania sieci wysokowydajnymi ładowarkami, lepiej odpowiadającymi na potrzeby osób użytkujących EV na parkingach o wysokiej rotacji.

Zamówienia publiczne i egzekwowanie prawa:

- s.** Należy wprowadzić wymagania środowiskowe do zamówień publicznych na materiały budowlane, premiując produkty o niskim śladzie węglowym potwierdzoną środowiskową deklaracją produktu (EPD).
 - t.** Wskazane jest stosowanie mechanizmów bonusowych lub kompensacyjnych dla wykonawców wykorzystujących technologie dekarbonizacyjne.
 - u.** Zielone zamówienia publiczne powinny uwzględniać kryteria środowiskowe i oferować zachęty dla wykonawców stosujących zrównoważone rozwiązania, a także punktować i premiować stosowanie produktów z recyklatów lub kompozytów tekstylnych o długoterminowych korzyściach.
 - v.** Konieczne jest wzmocnienie egzekwowania norm poprzez zwiększenie uprawnień nadzoru budowlanego i inspekcji ochrony środowiska oraz wprowadzenie wysokich kar za przekroczenie norm lub zaniechanie modernizacji w zakresie efektywności energetycznej.
-

Zmiany w sposobie stanowienia i egzekwowania prawa:

- w. Należy wprowadzić obowiązek konsultacji klimatycznych przy uchwalaniu planów miejscowych i strategii infrastrukturalnych oraz narzędzia typu „climate audit” dla dużych projektów.
- x. Konieczne jest zintegrowane planowanie wielosektorowe, obejmujące planowanie przestrzenne, efektywność energetyczną i gospodarkę odpadami.
- y. By zmierzyć się z ogromną skalą modernizacji, potrzebne są również wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne samorządów oraz bieżąca wymiana doświadczeń i upowszechnianie najlepszych praktyk między samorządami.

“ KOMENTARZ BIZNESU

W Polsce według Długoterminowej Strategii Renowacji Budynków ponad 70% domów jednorodzinnych nie spełnia obecnych norm energooszczędności i wymaga termomodernizacji. Jak wynika z badania przeprowadzonego na zlecenie ING, Polacy są pozytywnie nastawieni do zmian termomodernizacyjnych w swoich domach. Jednak brak odpowiedniej wiedzy w zakresie możliwych do przeprowadzenia usprawnień oraz ich kosztu, a także skomplikowany proces termomodernizacji sprawiają, że wielu odkłada inwestycje na później. Dlatego tak ważna jest odpowiednia edukacja, narzędzia, które upraszczają ten proces, oraz stosowanie odpowiednich zachęt finansowych w postaci dotacji i korzystniejszych warunków kredytowych na energooszczędne modernizacje. Jednym z takich narzędzi wspierających w podjęciu decyzji może być Kalkulator efektywności energetycznej budynków od ING. Pozwala on w kilka minut określić potencjał oszczędności, koszty i czas zwrotu inwestycji, a także dobrać optymalne rozwiązania i sprawdzić dostępne dotacje.

Kamil Pierzchała,
ING Bank Śląski S.A.

8. Edukacja i świadomość społeczna

Edukacja klimatyczna na wszystkich poziomach:

- a. Należy włączyć edukację klimatyczną do podstawy programowej na wszystkich etapach edukacji (szkoła podstawowa, średnia, uczelnie), obejmującą przyczyny i skutki zmian klimatu, podstawy neutralności klimatycznej, zrównoważony rozwój, kompetencje obywatelskie oraz naukę krytycznego myślenia i weryfikacji informacji.
- b. Konieczne jest położenie szczególnego nacisku na edukację wczesnoszkolną, aby wprowadzać społeczeństwo w tematykę nowoczesnych technologii (Społeczeństwo 5.0, Przemysł 4.0).
- c. Wskazana jest edukacja władz samorządowych, a co za tym idzie, społeczności lokalnych.

Walka z dezinformacją i wsparcie rzetelnej informacji:

- d. Należy zwiększyć rolę myślenia krytycznego w systemie edukacji na wszystkich poziomach, w tym edukacji dorosłych (zwłaszcza nauczycieli, dziennikarzy, decydentów).
- e. W ustawie o radiofonii i telewizji należy wprowadzić dla nadawców obowiązek przeciwdziałania dezinformacji klimatycznej.
- f. Wprowadzenie zapisów o obowiązku edukacji klimatycznej i walki z dezinformacją do innych ustaw, np. do ustawy o samorządzie gminnym, jako jeden z obowiązków gminy.
- g. Konieczna jest rzetelna publiczna edukacja energetyczno-klimatyczna w formie szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych/edukacyjnych, ze szczególnym naciskiem na walkę z dezinformacją klimatyczną i energetyczną.

Promocja zielonych rozwiązań i innowacji:

- h. Należy organizować celowane kampanie, warsztaty, eventy, platformy wymiany wiedzy pomiędzy społeczeństwem a ośrodkami naukowymi.
 - i. Konieczne są wspólne kampanie społeczne, prowadzone z instytucjami publicznymi, promujące zielone wybory konsumenckie i produkty finansowe.
 - j. Wskazana jest rozbudowa systemu środowiskowych i energetycznych osób doradców/-czyń, wspierających klientów/ki banków.
 - k. Wskazane jest promowanie sztuki, kultury, nauki i technologii w kontekście praktycznych rozwiązań proekologicznych i upcyklingowych przykładem inicjatywy Nowy Europejski Bauhaus.
-

9. Luka talentów dla transformacji energetycznej

Transformacja energetyczna i w kierunku GOZ to nie tylko technologie i infrastruktura, ale przede wszystkim ludzie. Według Polityki Energetycznej Polski 2040¹ kraj będzie potrzebował ok. 300 tys. nowych „zielonych” specjalistów/-ek do 2040 roku. Niedobór dotyczy też elektrotechników/-czek, monterów/-ek pomp ciepła, inżynierów/-ek procesów bateryjnych czy analityków/-czek danych energetycznych (Lewiatan, 2022)². Choć w przypadku większości typów umiejętności w Polsce widać nadwyżkę vs. zapotrzebowanie, w przypadku umiejętności technicznych widać wyraźny niedobór i to dużo głębszy niż średnio w OECD³.

W ostatnich latach podjętych zostało szereg inicjatyw wzmacniających szkolnictwo techniczne i wyższe (zwiększenie subwencji dla szkół branżowych i techników oraz ich skuteczniejsza promocja; rozwój Branżowych Centrów Umiejętności, zachęty dla kobiet na kierunkach STEM (ang. *science, technology, engineering, mathematics*) czy nowe interdyscyplinarne programy akademickie). Wedle raportu NIK⁴ i danych OECD⁵ działania te są jednak wciąż niewystarczające, by odpowiedzieć na potrzeby pracodawców dzisiaj i w przyszłości. W obliczu tempa zmian technologicznych musimy zatem na nowo przemyśleć, jak przygotowywać ludzi do zawodów przyszłości. Poniżej przedstawiamy proponowane kierunki rozwiązań w tym obszarze, także wykorzystując zalecenia OECD dla rozwoju kompetencji w Polsce:

Wzmocnione fundamenty i uelastycznienie kształcenia

- a. Choć tempo zmian technologicznych będzie wymagało od nas uczenia się przez całe życie, podstawowe umiejętności (*foundational skills*) Polaków erodują – zarówno wśród nastolatków/-ek (PISA, 2022)⁶, jak i dorosłych (PIACC, 2024)⁷. Jak wskazuje ostatnie z tych badań, prawie 40% dorosłych w Polsce ma problem z czytaniem ze zrozumieniem, liczeniem, a prawie 50% – z rozwiązywaniem problemów. Wedle zgodnej rekomendacji Banku Światowego⁸ i OECD⁹ system edukacji od wczesnego dzieciństwa musi skuteczniej budować podstawowe umiejętności. Dopiero na tych silnych fundamentach można oprzeć bardziej modułowy system zdobywania kwalifikacji zawodowych. Potrzebne jest rozpowszechnienie w szkolnictwie zawodowym i wyższym krótkich, uznawalnych form – mikrokwalifikacji i kursów reskillingowych, przygotowujących do wielokrotnej zmiany zawodu w odpowiedzi na potrzeby rynku pracy.

Systemowe monitorowanie i prognozowanie potrzebnych kompetencji

- b. Rośnie dostępność danych dot. kompetencji obecnych oraz pożądanych na rynku pracy (np. Bilans Kapitału Ludzkiego, dane Wojewódzkich Urzędów Pracy, ELA – monitoring Ekonomicznych Losów

¹ https://bip.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/bip/strategie_plany_programy/Polityka_energetyczna_Polski/PEP2040_2021-02-02.pdf

² Źródło: https://lewiatan.org/wp-content/uploads/2022/09/RAPORT_zielone_kompetencje-1.pdf

³ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/12/oecd-skills-strategy-poland_ce29085f/b377fbcc-en.pdf?utm_source=chatgpt.com

⁴ <https://www.nik.gov.pl/plik/id,29659,vp,32517.pdf>

⁵ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/02/oecd-economic-surveys-poland-2025_3d6f79bd/483d3bb9-en.pdf

⁶ <https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/foundational-skills-building-blocks-success-21st-century>

⁷ <https://www.ibe.edu.pl/en/news/2791-piaac-2023-results-challenges-facing-poland-in-the-area-of-adult-competencies>

⁸ <https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/foundational-skills-building-blocks-success-21st-century>

⁹ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/12/oecd-skills-strategy-poland_ce29085f/b377fbcc-en.pdf?utm_source=chatgpt.com

Absolwentów szkół wyższych, Zintegrowany System Kwalifikacji, Rekomendacje Sektorowych Rad ds. Kompetencji). Potrzebne jest ich zintegrowanie w całościową ocenę, łączącą twarde dane z ekspercką oceną trendów (także na poziomie międzynarodowym). Wnioski z tej oceny służyłyby jako baza do prognoz zapotrzebowania na kwalifikacje zawodowe w obszarze zrównoważonego rozwoju oraz regularnego dostosowania oferty edukacyjnej do realnych potrzeb rynku pracy.

Stabilne finansowanie edukacji dla transformacji

- c. Polska inwestuje znacząco mniej niż średnia OECD zarówno w kształcenie na poziomie ponadpodstawowym, jak i wyższym (OECD, 2024)¹⁰. Część środków z instrumentów klimatycznych i funduszy publicznych powinna zasilać szkoły branżowe, technika i uczelnie inwestujące w rozwój osób uczących się, kadry i infrastruktury dydaktycznej na poziomie niezbędnym do szybkiego zasypania braków kompetencyjnych dla zielonej transformacji.

Trwałe partnerstwa edukacji z biznesem

- d. Do tej pory biznes nie uzupełniał wystarczająco luk w systemie edukacji. Polskie firmy inwestują w rozwój umiejętności swoich pracowników/-czek znacznie mniej niż średnia OECD – zarówno pod względem uczestnictwa w szkoleniach, jak i strategicznego podejścia do planowania kadr (OECD, 2019)¹¹. Wieloletnia współpraca szkół branżowych, techników i uczelni z pracodawcami powinna stać się standardem. Należy wspierać powoływanie rad programowych z udziałem firm oraz rozwój klas/kierunków patronackich, praktyk i modeli kształcenia dualnego, szczególnie w sektorach OZE, budownictwa i IT.

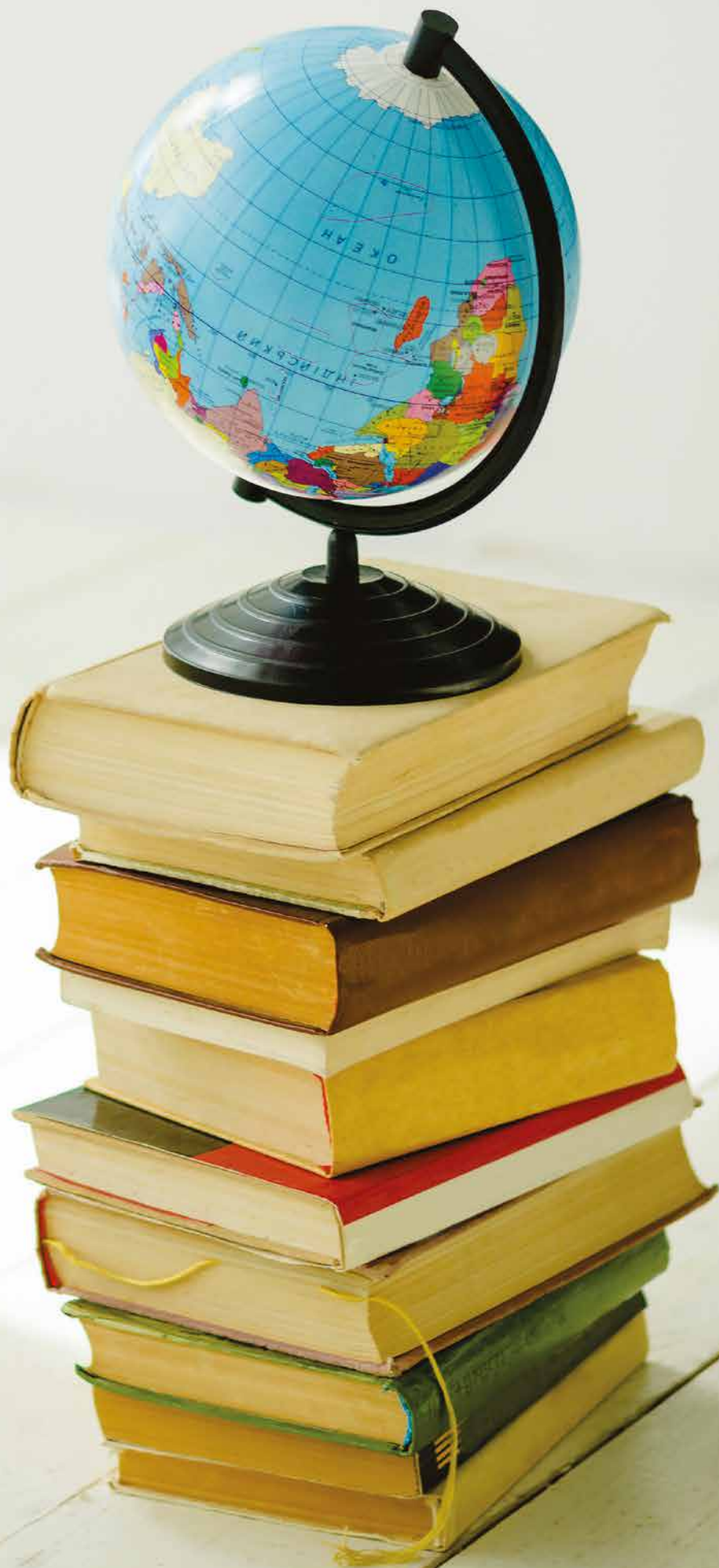
Rozwój ścieżek „Green STEM”

- e. Choć już 59% absolwentów szkół ponadpodstawowych wybiera szkoły branżowe i technika¹², wciąż tylko 20% absolwentów/-ek szkół wyższych ukończyło kierunki STEM (co plasuje Polskę na 37 miejscu spośród 44 krajów OECD i partnerów, OECD 2023). By zwiększyć liczbę aplikujących do klas i kierunków kluczowych dla zielonej transformacji, ścieżki „Green STEM” należy uczynić bardziej aspiracyjnymi – silniej powiązanymi z realnymi możliwościami zatrudnienia w energetyce, budownictwie czy IT, a także bardziej interdyscyplinarnymi. Postulujemy także aktywne kampanie promocyjne i doradztwo zawodowe już w starszych klasach szkół podstawowych oraz dalszą promocję kierunków STEM wśród kobiet.

¹⁰ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/09/education-at-a-glance-2024-country-notes_532eb29d/poland_6387c2cb/62a46998-en.pdf

¹¹ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/12/oecd-skills-strategy-poland_ce29085f/b377fbcc-en.pdf?utm_source=chatgpt.com

¹² https://www.gov.pl/web/edukacja/nowa-jakosc-szkolnictwa-zawodowego-w-polsce--podpisanie-pierwszych-umow-w-ramach-branzowych-centrow-umiejetnosci?utm_source=chatgpt.com

UNITED NATIONS GLOBAL COMPACT

Stanowi integralną część systemu ONZ z centralą w Nowym Jorku, obejmuje działalność w ponad 160 krajach i gromadzi ponad 25 tys. członków. To największa na świecie inicjatywa zrzeszająca przedsiębiorstwa działające na rzecz zrównoważonego rozwoju, zainaugurowana przez Sekretarza Generalnego ONZ w 2000 r.

Jej uczestnicy współpracują z ONZ, opracowując strategię i podejmując działania zgodne z politykami ONZ – w szczególności z Celami Zrównoważonego Rozwoju oraz Dziesięcioma Zasadami United Nations Global Compact (The Ten Principles of the United Nations Global Compact) dotyczącymi praw człowieka, standardów pracy, ochrony środowiska i przeciwdziałania korupcji.

UN GLOBAL COMPACT NETWORK POLAND

Jest biurem krajowym oraz lokalnym punktem kontaktowym i informacyjnym dla polskich członków United Nations Global Compact – inicjatywy Sekretarza Generalnego ONZ zrzeszającej biznes działający na rzecz zrównoważonego rozwoju. Swoją misję realizuje przez działania w trzech programach parasolowych z zakresu ESG: Climate Positive (E), Business and Human Rights (S) oraz Governance Compass (G).

UN Global Compact Network Poland zajmuje się także koordynacją współpracy z rządem polskim, przedstawicielami samorządu terytorialnego oraz innymi agendami i programami ONZ działającymi w Polsce lub na terenie Polski, wspierając wysiłki centrali UN Global Compact na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

PROGRAM CLIMATE POSITIVE

Działa na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ, a w szczególności celu 13 związanego z ochroną środowiska i działaniami w dziedzinie klimatu oraz komplementarnych z nim celów: 6, 7, 9, 11, 12, 14 i 15. Projekty w ramach programu obejmują szerokie działania proklimatyczne, w tym szczególnie nastawione na zmniejszenie emisji CO₂ i rozwój alternatywnych źródeł energii, a także utrzymanie bioróżnorodności, transformację energetyczną, rozwój zrównoważonych łańcuchów dostaw, promowanie zielonych finansów, prowadzenie edukacji klimatycznej oraz zapewnianie zgodności z obowiązującymi regulacjami (ecompliance).

KNOW-HOW HUB

Think-thank i ośrodek naukowy założony w 2011 r. jako element składowy UNDP w Polsce. Know-How Hub to platforma wiedzowa gromadząca szereg ekspertów, którzy tworzą oraz wdrażają projekty rozwojowe na poziomie krajowym. Think-thank jako niezależny komitet doradczy sprawuje funkcję Rady Naukowej przy Global Compact Network Poland.

Global Compact
Network Poland

Know-How Hub
Centrum Transferu Wiedzy

WYDAWCA:

Network Poland

UN Global Compact
Network Poland
ul. Emilii Plater 25/64
00-688 Warszawa

WSPÓŁWYDAWCA:

GRUPA
PTWP

Grupa PTWP
Plac Sławika i Antalla 1
40-163 Katowice

Know-How Hub
Centrum Transferu Wiedzy

REDAKCJA:

Jacek Woźnikowski
Adam Wudarczyk
Kamil Wyszkowski
Tomasz Czech
Barbara Penconek

KOREKTA:

Marta Tuszyńska

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

Agnieszka Skopińska
www.rebelzoo.eu

ZDJĘCIA:

unsplash.com
www.vecteezy.com

DRUK:

Wydawnictwo Bernardinum Sp. z o.o.

Raport został wydrukowany dzięki
uprzejmości Wydawnictwa Bernardinum.

Wydawnictwo
bernardinum

Dziękujemy Wydawnictwu Bernardinum za współpracę
i wsparcie w realizacji druku niniejszego raportu.

Warszawa, wrzesień 2025

Niniejszy raport został przygotowany na podstawie danych i materiałów źródłowych w sierpniu 2025 r., chyba że sam raport w swej treści wskazuje inną datę w odniesieniu do opisywanego zjawiska, danych lub aktów prawnych.

Autorzy prowadzili prace niezależnie, opisując zjawiska oraz opracowując rekomendacje bazujące na danych i materiałach źródłowych, których prawdziwości i kompletności nie weryfikowali. W związku z tym autorzy nie odpowiadają za nie i nie udzielają gwarancji w zakresie poprawności i kompletności niniejszego Raportu.

Żaden z autorów niniejszego raportu w jakikolwiek sposób nie może być odpowiedzialny za wykorzystanie informacji w nim zawartych bez ich wiedzy i zgody. Autorzy nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za czyny i konsekwencje ponoszone przez osoby trzecie ani żadne decyzje podjęte lub nie na podstawie niniejszego raportu.

Opinie przedstawione w publikacji przez autorów tekstów odzwierciedlają indywidualne poglądy.
Zdjęcia oraz grafiki pochodzą z zasobów autorów tekstów bądź publicznych źródeł.
Wszelkie prawa zastrzeżone®

Uniting business for a better world!

Network Poland

ul. Emilii Plater 25/64
00-688 Warszawa
www.ungc.org.pl